

PARTIJ VOOR MENS EN SPIRIT

BRUGGEN BOUWEN NAAR EEN NIEUWE WERELD

Programma voor de periode 2010-2014

Partij voor Mens en Spirit

Als er licht is in de ziel, zal er schoonheid zijn in de mens.
Als er schoonheid is in de mens, zal er harmonie zijn in het huis.
Als er harmonie is in het huis, zal er rust zijn in het land.
Als er rust is in het land, zal er vrede zijn op aarde.
(Chinees gezegde)

Inhoud

1. Inleiding	2
2. Partij voor Mens en Spirit in twaalf gedachten	3
3. Ons wereldbeeld	4
4. Vier pijlers van Partij voor Mens en Spirit	4
5. Politiek volgens Partij voor Mens en Spirit	5
6. Democratisering	6
7. Rechtvaardige en transparante economie	6
8. Financieel beleid	7
9. Sociale zekerheid en werkgelegenheid	9
10. AOW en pensioen, oudedagsvoorziening	9
11. Fiscaal beleid	10
12. Jeugd en gezin	11
13. Onderwijs en educatie	12
14. Gezondheid en zorg	13
15. Alcohol, drugs en verslaving	16
16. Wetenschap en spiritualiteit	16
17. Veiligheid	16
18. Samen leven, de multi-menselijke samenleving	18
19. Het nieuwe wonen, leven en werken	18
20. Milieu, natuur en agrarische sector	21
21. Verkeer en vervoer	23
22. Vrede en ontwikkelingssamenwerking	24
23. Defensie	25
24. Nederland, Europa en de wereld	25
25. Begrippenlijst	28

1. Inleiding

Partij voor Mens en Spirit is in maart 2008 opgericht door drie vrouwen met een spirituele achtergrond. Al snel steeg het aantal leden en waren mensen enthousiast bezig om 'een nieuwe dimensie in de politiek' vorm te doen geven.

Politiek werd en wordt niet gezien als een doel op zich, maar als een weg om gewenste verandering te realiseren. Veranderingen die haar wortels vinden in het besef dat de mens een geestelijk wezen is, verbonden met alles om ons heen. Het is vanuit dit weten vanzelfsprekend om doelstellingen te kiezen die bijdragen aan een eerlijke en rechtvaardige wereld en aan een samenleving, die geen arena meer is voor commerciële en zakelijke belangen, maar een samenleving in vrijlatende en respectvolle verbondenheid. Daarbij zijn begrippen als integriteit, intuïtie, menselijkheid, verbondenheid en transparantie van het grootste belang.

Partij voor Mens en Spirit heeft doelstellingen geformuleerd om bruggen te slaan om tot een nieuwe wereld te komen. De vier peilers liefde, authenticiteit, bewustwording en holisme zijn belangrijke uitgangspunten en toetsstenen voor onze visie en beleid. Wij willen ons niet alleen laten leiden door zaken op de korte termijn, maar doelen formuleren op basis van een langetermijnvisie. Deze is uitgewerkt in onze Kernvisie en vormt de basis voor dit programma voor de periode 2010-2014.

2. Partij voor Mens en Spirit in twaalf gedachten

1. **MenS.** De mens is een geestelijk energetisch wezen met een fysiek lichaam. Gezondheid en welzijn worden bepaald door de directe wisselwerking tussen lichaam, geest en omgeving. Daarom leggen wij ons toe op het investeren in een harmonieuze, schone en gifvrije leefomgeving en voeding, als basis voor gezondheid.
2. **Liefde.** Het uitgangspunt van beleid en van handelen moet liggen in liefde en respect voor alles wat er is. In de praktijk betekent dit het steeds toewerken naar oplossingen die voor iedereen een win-situatie betekenen. Wij stimuleren het natuurlijk menselijk talent voor liefde, verantwoordelijkheid, zorg en verbondenheid in de samenleving.
3. **Bewustzijn.** Persoonlijke en collectieve bewustzijns-groei is essentieel om tot vrede in onszelf en in de wereld te komen. Wij kiezen voor onderwijs en educatie met intensieve aandacht voor zelfkennis en sociaal functioneren.
4. **Authenticiteit.** We leggen het accent op het helpen ontwikkelen van een werkelijk vrije geest, van een uniek mens zijn dat zich los weet te maken van de invloeden van ideaalbeelden, reclame en machtsstructuren.
5. **Partnerschap.** De overheid vormt zich om tot gemeenschapsdienst en heeft als hoogste taak om als partner haar burgers te ondersteunen op de wijze zoals deze burgers dit wensen. De gemeenschapsdienst gaat de dienstverlenende nuts-, financiële-, OV-, onderwijs- en zorgsectoren deprivatiseren en neemt deze collectieve zorgtaken weer op zich om haar burgers te dienen en hen onafhankelijker te maken van commercie.
6. **Vertrouwen.** Voor de moderne burger wordt het meer mogelijk volwassen, autonoom en (zelf)zorgend te zijn door deregulering, maar ook door het afbouwen van beleid dat eenzijdig gericht is op controle op en wantrouwen van de burger. De overheid laat zien dat zij zelf te vertrouwen is, waardoor als vanzelf een andere wisselwerking wordt opgeroepen tussen overheid en burger.
7. **Gezondheid.** Iedere burger heeft het recht een vrije keuze te maken voor een eigen levensstijl en levensbeschouwing, zoals voor het type gezondheidszorg (alternatief, regulier, soorten therapie, enz.). Die vrije keuze moet mogelijk gemaakt worden binnen het normale vergoedingensysteem. De overheid ondersteunt professionalisering en (bij)scholing van het alternatieve veld en respecteert het zelfbeschikkingsrecht en de lichamelijke integriteit van iedere burger.
8. **Welzijn.** Economie is de voedende bloedstroom van een samenleving om te voorzien in onze basisbehoeften. Aanhoudende economische groei op de wijze van nu is ongezond, gaat ten koste van kwetsbaren en dient niet meer de bepalende factor te zijn voor overheidskeuzen. Winst staat ten dienste van het welzijn, van het welbevinden, zowel lichamenlijk als geestelijk, van mens en natuur binnen de samenleving. Geld is een middel en niet een doel.
9. **Duurzame voldoening.** Partij voor Mens en Spirit gaat voor (overheids)keuzen die burgers de mogelijkheden bieden voor elkaar te zorgen en ruimte voor zichzelf te creëren, ook op lange termijn. We leggen het accent op 'duurzame voldoening' in plaats van op een eenzijdige materieelgerichte consumptiedrang ten koste van het ecosysteem en van de persoonlijke speelruimte. Mensen mogen meer leven vanuit hun passie en talenten.
10. **Ontwikkeling.** De mens heeft intuïtieve, creatieve, praktische, filosofische en geestelijke vermogens en behoeften die nu weinig aangesproken en gevoed worden. Samenleving en onderwijs mogen zich meer gaan richten op het ondersteunen en helpen ontwikkelen van de menselijke mogelijkheden op méér gebieden dan eenzijdig kennisverwerving en rationele ontwikkeling.
11. **Vrijheid.** Kinderen en volwassenen worden binnen de huidige samenleving meer en meer gemeten en naar een bepaald wenselijk model gevormd. Mede hierdoor zijn er steeds vaker 'afwijkingen van de norm', waardoor steeds meer mensen een diagnose en medicatie krijgen. Partij voor Mens en Spirit vraagt ruimte voor het unieke individu, zowel geestelijk als fysiek.
12. **Milieu Bewust Zijn.** Onze leefomgeving is onze basis en daar nemen we de verantwoordelijkheid voor. Milieuvriendelijk produceren en consumeren wordt belast bij burgers en bedrijven.

3. Ons wereldbeeld

De mens is een geestelijk wezen in een fysiek lichaam. Dit lichaam is een tempel met een eigen waardigheid, waarbinnen geest, intuïtie, gevoel, verstand en materie waardevol hun plaats vinden en zich verbinden met elkaar en met het geheel. Samen met alle mensen, wezens en krachten vormen wij een geheel, dat voortkomt uit De Bron.

Vanuit dit holistische besef erkennen wij dat alles met elkaar verbonden is en dat wij verantwoordelijk zijn voor elkaar. Daarnaast is ieder wezen verantwoordelijk voor zichzelf. Ieder draagt bij aan de gezondheid, levendigheid en ontwikkeling van het geheel.

De mens is steeds bezig met "een alchemistisch werk om van lood goud te maken". Het werk om een positieve bijdrage aan de wereld te zijn, begint in eerste instantie in onszelf. Door steeds bewuster te worden van onze licht- en schaduwkanten en ons in de loop der tijd individueel en als groepen te helen en te zuiveren, voegen wij licht toe aan onszelf en de wereld.

Hoe angstiger, gekwetster en bozer de mens(heid) is, hoe meer machtspatronen en ego duisternis kunnen veroorzaken. Hoe bewuster de mens(heid) wordt, hoe sterker de mogelijkheid wordt om te leven vanuit licht en liefde. Dat laatste pad willen wij gaan, met als doel dat alle wezens in vrede en authenticiteit kunnen leven met een zodanig ontwikkeld bewustzijn dat "duurzame voldoening" en vertrouwen steeds meer de plaats kunnen gaan innemen van dwang en regelgeving.

4. Vier pijlers van Partij voor Mens en Spirit

De mensheid bevindt zich in een bijzonder ontwikkelingsmoment. Wereld en mens zijn in een zich versnellende dynamische beweging. Het vertrouwen in de politiek is laag. Crisis volgt op crisis. Nieuwe oplossingen zijn nodig. Partij voor Mens en Spirit wil een nieuwe spirituele politieke dimensie introduceren, die berust op vier pijlers:

- **Liefde**
Het uitgangspunt van beleid en van handelen moet liggen in liefde en respect voor alles wat er is. In de praktijk betekent dit het steeds toe werken naar oplossingen die voor iedereen een win-situatie betekenen.
- **Authenticiteit**
Ieder wezen heeft eigen unieke kwaliteiten die steeds in ontwikkeling blijven. Beleid en handelen vanuit dit principe betekent dat mensen vrij mogen zijn en dat regelgeving dient om mens en maatschappij slechts waar nodig aan te sturen. De overheid wordt omgevormd tot gemeenschapsdienst en is partner van de burger.
- **Bewustwording**
Meer zelfkennis en bewustzijn van je ware wezen betekenen meer innerlijke rijkdom, harmonie en begrip. Meer bewustzijn leidt tot menselijkheid en compassie, tot *emenscipatie*. Uit bewustzijns-groei vloeit een vanzelfsprekende verantwoordelijkheid voort.
- **Holisme**
In alle verscheidenheid is er de essentie van eenheid, omdat wij allen verbonden zijn met elkaar door energetische, emotionele en fysieke systemen. Het besef van deze eenheid betekent continue zorg voor elkaar en Het Geheel.

Het gekozen instrument van Partij voor Mens en Spirit om deze pijlers in deze tijd meer vorm en inhoud te geven, is spirituele politiek. Spirituele politiek werkt vanuit een dienende basishouding en wil geen beleid vormen vóór, maar aansturen samen mét. Spirituele politiek gelooft in een verbonden systeem dat zowel zichtbare als onzichtbare dimensies kent. Spirituele politiek respecteert het rationele denken, maar vindt dat dit een beperkt deel is van het multidimensionale wezen van de mens.

Gevoel, intuïtie, creativiteit en sociale verbondenheid mogen zwaarder gaan wegen dan economie, geld, macht en eerzucht. Spirituele politiek wil aspecten als rust, verbondenheid, zachtheid en betrokkenheid in sterke mate in de samenleving helpen opbloeien. Spirituele politiek wil maatschappelijke vraagstukken vanuit bovengenoemde aspecten met een geheel andere optiek benaderen.

HOLISME: Denken in gehelen

Ieder wezen is een geheel in zichzelf en maakt ook deel uit van grotere gehelen waarin een samenhang, ordening en interactie gaande is. Alles beïnvloedt elkaar. Alles relateert met elkaar. Elk levensaspect bestaat uit een combinatie van de elementen aarde, water, lucht, vuur en geest (ether, spirit, levensenergie). Elk element heeft de ander nodig om in stand te kunnen blijven. Zo is het ook met elk aspect in deze wereld. Partij voor Mens en Spirit wil die eenheid en verwantschap van alles met elkaar benadrukken en koesteren. Levend en dienend leiden vanuit dat bewustzijn doet als vanzelf compassie, integriteit en zorgvuldigheid ontwakken in allen.

SPIRIT: Geest, Licht, Bron, Bewustzijn

Partij voor Mens en Spirit is een politieke partij die zich baseert op grondslagen vanuit moderne spiritualiteit. Het hart is het centrale punt tussen geest en materie. De mens leeft in beide werelden. Wanneer we ons bezighouden met besluitvorming en praktische zaken, willen we dat doen vanuit een totaal mens zijn. Politieke visie- en besluitvorming vindt daarom plaats vanuit het hart. Om onze eigen diepere wijsheid aan te spreken wenden we ons steeds tot *Spirit*, dat voor sommigen hun innerlijke bron, hun hoger zelf is en voor anderen De Bron. In dit proces zijn zelfkennis en bewustzijn onontbeerlijk. Door te werken in onszelf werken we ook in de wereld. Door te werken in de wereld werken we ook in onszelf. Alles is één.

5. Politiek volgens Partij voor Mens en Spirit

Het woord politiek is afgeleid van het Oudgriekse πολιτεία (politeia). Politeia betekende ondermeer de burgerlijke samenleving; het leven als burger in de samenleving, staat, staatsvorm, en stads- of staatsbestuur. Het woord minister (Latijn) betekent 'dienaar'.

Politiek is voor ons een dienende taak om met elkaar de samenleving vorm te geven. Politiek betekent voor ons mede een nadruk op en respect voor de authenticiteit van ieder wezen, het vernieuwend nadenken en navoelen vanuit openheid, zingeving en spiritualiteit en de wens een samenleving zodanig te helpen vormgeven dat mens en milieu alle kansen hebben in al hun facetten tot hun recht te kunnen komen. Partij voor Mens en Spirit wil komen tot een 'authentieke politiek', die aangestuurd wordt met bezinning, overleg en wijsheid.

Besluitvorming zoals Partij voor Mens en Spirit voorstaat, zal gebaseerd willen zijn op een diepe analyse van de situatie, de mens en de context. Beslissen en handelen dienen te geschieden vanuit helder bewustzijn. Helder bewustzijn komt voort uit (zelf)inzicht, compassie en wijsheid en door het afstemmen op Spirit. Vanuit die aspecten gaan we aan het werk om de werkelijkheid (om) te vormen of in (nieuwe) banen te leiden. Daarbij werken we vanuit de wens tot 'duurzame voldoening' voor allen, waardoor ieder wezen tot zijn/haar recht kan komen. Liefdevol communiceren, waarnemen, voelen, behoeften onderkennen, verzoenen en mededogen zijn kwaliteiten die we in een beslisproces kunnen toepassen.

Politiek vanuit het hart betekent ook: allen kunnen en mogen leven conform hun gevoel en vermogens, maar ook het dragen van verantwoordelijkheid voor het geheel. Goed functionerende sociale structuren zijn onontbeerlijk voor de mensheid.

We willen van onderaf organiseren in interactie met elkaar en met de dagelijkse praktijk. Leiderschap zal in deze tijd een andere vorm aan moeten nemen: dienend, bescheiden en transparant. Dit vraagt om andere manieren van organiseren en om nieuwe wijzen van besturen, aansluitend op vaardigheden van mensen zelf. Mens en Spirit kiest voor co-creatie in plaats van voor concurrentie en strijd.

Denkend vanuit dit principe staat Mens en Spirit, waar mogelijk, achter het instellen van een nationaal kabinet naar rato met vertegenwoordigers van alle gekozen partijen, zodat alle kiezers zich waarlijk vertegenwoordigd voelen. Grote en kleinere besluiten worden samen met de bevolking of belanghebbenden genomen en gestreefd wordt naar het naar tevredenheid compenseren van betrokken burgers wier belang wordt geschaad en naar brede consensus of een 'geen bezwaar' (sociocratie).

6. Democrativering

Nederland is een constitutionele monarchie. De moderne burger wil volwaardig meedenken, maar wordt daartoe niet in staat gesteld. Huidige regeringen en parlementen verbinden zich te weinig direct met de burger. Het democratische systeem boet ingrijpend aan geloofwaardigheid in.

Van overheid naar gemeenschapsdienst

Om de democratie te bevorderen dient de overheid te worden omgevormd tot gemeenschapsdienst. De overheid wordt een partner van de burger. Partner zijn betekent *samenwerken met elkaar*. Dit geeft een wederzijdse betrokkenheid aan die verder gaat dan vrijblijvend informeren. Het vraagt ook om volledige transparantie. De miljoenennota dient bijvoorbeeld zodanig geschreven te worden dat zij helder inzicht geeft in welke doelen wel en niet gehaald zijn¹.

Meebeslissingsrecht burgers en modernisering kiessysteem

Het politieke systeem van nu bestaat uit een elkaar kiezende elite en geeft weinig ruimte aan echt nieuwe geluiden. Om dit te doorbreken en in de toekomst te voorkomen, gaan we zoveel mogelijk werken met burgerfora en kaderstellende referenda, zowel lokaal als nationaal. We stellen tevens een nieuw kiessysteem voor, waarbinnen burgers per partij per thema, zoals onderwijs, gezondheidszorg of veiligheid, gaan kiezen.

De Tweede Kamer dient beter in staat gesteld te worden direct kennis te nemen van wat er bij burgers leeft. Wij stellen een recht tot inspraak door burgers voor, dat rechtstreeks via televisie en internet te volgen is en waarop kamerleden reageren. Daardoor kunnen onderwerpen die voor de kiezer belangrijk zijn direct voorgelegd worden.

Voor echte burgerparticipatie is een permanente structuur nodig. Burgers gaan deelnemen aan instanties en organisaties die het beleid beïnvloeden, bepalen en controleren. Ten minste 25% van het aantal mensen in belangrijke adviesraden gaat bestaan uit burgers die vanuit hun deskundigheid, ervaring of interesse het collectieve belang willen en kunnen vertegenwoordigen.

Meerderheden dienen rekening te houden met minderheden en de intentie te hebben ieder in zijn of haar waarde te laten. Er wordt gestreefd naar besluitvorming die zo transparant en hoog van kwaliteit is en die zodanig recht doet aan de aanwezige bezwaren, dat er overeenstemming bereikt kan worden.

Koningshuis

Mensen hebben elkaar of zichzelf ooit tot koning uitgeroepen en hebben daarop een erfelijk systeem gebaseerd dat niet meer van deze tijd is. Ons koningshuis heeft meer invloed dan andere Europese koningshuizen, bijvoorbeeld door het benoemen van een informateur na de verkiezingen, door wekelijkse gesprekken met de minister-president, door deelname aan de Bilderberg-conferenties en door het ondertekenen van wetten. Partij voor Mens en Spirit aanvaardt dat het koningshuis in de ogen van veel Nederlanders een verbindende rol heeft. Wij vinden echter dat de rol terug gebracht moet worden tot een puur ceremoniële rol en dat het koningshuis, net als iedere andere Nederlander, gewoon belasting dient te betalen.

7. Rechtvaardige en transparante economie

Economie is de bloedstroom van het leven. Economie is in essentie voedend en dienend van aard, gericht op het voldoen van de behoeften van de mens en moet geen doel op zichzelf zijn. Economie is tevens een uiting van het menselijke vermogen om te scheppen.

Eindeloze groei gaat ten koste van anderen, van natuur en milieu. Partij voor Mens en Spirit kiest voor welzijn boven winst en wil 'duurzame voldoening': rechtvaardigheid en kwaliteit van leven als uitgangspunten nemen voor economie, in plaats van het streven naar eindeloze ongeremde economische kwantitatieve groei.

Rechtvaardigheid en transparantie

Ieder mens dient in de gelegenheid te worden gesteld voldoende middelen te kunnen genereren om het eigen leven op een volwaardige manier vorm te geven. Regeringen en parlementen hebben de verantwoordelijkheid om te zorgen voor een eerlijke handel, voor verbod op producten die met behulp van kinderarbeid of andere vormen van moderne slavernij zijn gemaakt of die milieuschade veroorzaken. Ze dienen ervoor te kiezen geen geld te verdienen met dubieuze of schadelijke zaken, zoals wapenhandel of

¹ zie 7. Rechtvaardige en transparante economie

het exporteren van milieuproblemen naar het buitenland. Onze regering dient het recht op voedsel voor ieder mens wereldwijd te onderschrijven.

Een betrouwbare overheid handelt transparant en wordt niet sterk beïnvloed door lobbies, noch door industrieën, noch door internationale druk en noch door belangen van eigen ambtenaren.

Een samenleving is samen leven; dat betekent ook dat we de voorzieningen, waar iedereen recht op heeft, samen bezitten, zoals bijvoorbeeld de aarde waarop wij leven, een schone omgeving, nutsvoorzieningen (energie en water), gezondheidszorg, onderwijs, openbaar vervoer en media/communicatie. Omdat essentiële voorzieningen worden geleverd door private partijen, zijn ze onnodig duur. Denk aan de kosten en systemen voor administratie, reclame, management, controlesystemen en handhaving. Door het terugdraaien van de privatisering in combinatie met de transformatie van de overheid tot gemeenschapsdienst² worden de belangrijkste voorzieningen goedkoper of zelfs gratis en kunnen we zelf meebeslissen.

8. Financieel beleid

Geld is geen natuurwet, geen wetenschap en volgt weinig voorspelbare regels. Geld is een verzameling van onderlinge afspraken.

Financiële crisis

Het huidige financiële systeem is niet meer onder goede controle van overheden gesteld en is gebaseerd op een voortduren najagen van winst. De gevolgen zijn duidelijk geworden tijdens de financiële crisis van 2008: overdadig speculatief gebruik van geld en geldscheppen (kredietverlening) waar geen reële goederen en diensten tegenover staan. De versoepeling van de financiële regelgeving in de afgelopen twintig jaar maakte de weg vrij voor deze vorm van casinokapitalisme, net als in de jaren twintig van de vorige eeuw. De bezuinigingen die als gevolg van deze crisis nodig zijn willen wij uitsmeren over een periode van acht jaar om de lasten minder zwaar te laten drukken op de samenleving.

Financiële immunisering

Om herhaling van de financiële crisis te voorkomen is het van belang om de burger, bedrijven en de overheid af te schermen van dit casinokapitalisme, ofwel van geldscheppen 'uit de lucht'. Daarom willen we de huidige geldscheppende financiële instellingen splitsen in coöperatieve banken en zakenbanken. Met deze splitsing zorgen we ervoor dat er banken ontstaan die de behoeften van de reële economie ondersteunen. In aanvulling hierop willen we nog een aantal belangrijke verbeteringen voor het financiële systeem doorvoeren, waardoor voor de samenleving risicovolle financiële handelingen aan banden worden gelegd.

Gemeenschapsbanken

Gemeenschapsbanken zijn coöperatief georganiseerde banken die het belang van ons allemaal dienen. Alle mensen zijn samen mede-eigenaar van de gemeenschapsbanken en hebben op basis van "one man, one vote" (één mens, één stem) stemrecht in het te voeren beleid. De gemeenschapsbank mag zich niet bezighouden met speculatieve transacties, handel in aandelen, obligaties enzovoort. Dit geldt in het bijzonder voor het fenomeen derivaten³.

Veruit het grootste gedeelte van het gebruik van derivaten wordt bij wet verboden en alleen nog het gedeelte blijft toegestaan dat voor ondersteuning van de reële economie nodig is. De derivaten die in omloop zijn, dienen zoveel mogelijk bij de zakenbanken te worden ondergebracht.

Zakenbanken mogen geen geld meer scheppen. Ze mogen alleen met reeds door henzelf en het door het publiek vrijwillig bij de zakenbanken geparkeerde geld, aandelen, obligaties en dergelijke kopen. Waar nodig wordt de financiële sector met nog verdergaande regelgeving aan banden gelegd.

Ondersteuning MKB

Als gevolg van de financiële crisis zijn banken sterk terughoudend geworden met het verstrekken van kredieten. Door de beperkte kredietverstrekking heeft met name het midden- en kleinbedrijf (MKB) - dé banenmotor van ons land - grote moeite om aan middelen te komen om te kunnen blijven bestaan. Bij veel bedrijven staat het water hen nu tot aan hun lippen.

² zie 6. Democratisering

³ Derivaten zijn afgeleide financiële producten met over het algemeen een groot risico. Tot half jaren negentig bestond het fenomeen derivaten bijna niet. Nu is de omvang van het gebruik van deze speculatieve en veelal "giftige" producten ruim tienmaal zo groot als wat we over de hele wereld in een jaar met elkaar verdienen. Als hier iets fout gaat, lopen we het risico dat de hele wereldeconomie in elkaar stort.

Het MKB moet op een goedkope en alternatieve manier aan leningen kunnen komen voor de bedrijfsvoering, waarbij zij onafhankelijk kunnen zijn van de zakenbanken. De lokale gemeenschapsbanken kunnen dit oplossen. Zij kunnen een goedkope en met name voor het MKB beter toegankelijke variant op factoring en lease⁴ toepassen. In het nieuwe systeem verkopen de bedrijven juridisch hun goederen en diensten aan de lokale coöperatieve bank en fysiek direct aan elkaar. Met de hiervoor genoemde maatregel krijgen bedrijven de financiële ruimte en kansen om samen met de overheid voor een spoedig herstel van de economie te kunnen zorgen.

Geldschepping en staatsschuld

Het huidige monetaire systeem heeft geen *reset*-knop. Om de financiële crisis en de staatsschuld op te kunnen lossen hebben we binnen de huidige regelgeving van de Europese Unie (en de Verenigde Staten) geen andere mogelijkheid dan de komende 40 jaar flink de buikriem aan te halen.

De minst 'pijnlijke' weg waarlangs we het probleem van de staatsschuld en de financiële crisis op kunnen lossen is ervoor te zorgen dat alleen het ministerie van Financiën en niet banken geld mogen scheppen, zonder dat hier schuld tegenover staat. De wet moet hiertoe veranderen, zodat Nederland in een periode van ongeveer 10 jaar de totale staatsschuld kan aflossen. De belangen van de samenleving dienen belangrijker te zijn dan die van de private banken.

Van IK- naar WIJ-economie

Veel mensen zien het gebruik van rente als een vorm van diefstal en willen dat dit wordt afgeschaft. De eerste stap op weg naar het afschaffen van rente, is het afschaffen van inflatie en het toe groeien naar een nieuw systeem, waarin gebruik wordt gemaakt van welvaartsvast geld. Inflatie kunnen we enerzijds beperken door te stoppen met scheppen van geld waar geen reële goederen en diensten tegenover staan. Anderzijds zullen werkgevers, werknemers en overheden moeten stoppen met jaarlijks hun prijzen te verhogen. Volgens officiële cijfers over inflatie is in ons land in de afgelopen 40 jaar alles bijna 5 maal zo duur geworden en is bijna 95% van de loonsverhoging die we in deze periode hebben gekregen opgegaan aan inflatie. Hierbij is nog geen rekening gehouden met explosieve prijsstijgingen van woningen.

Als we aanvullend op het gebruik van welvaartsvast geld, de financiële instellingen een aparte vergoeding zouden geven voor de door hen te maken beheerskosten, zou er een stabiel rentevrij systeem ingevoerd kunnen worden. Het huidige geld past bij de huidige IK-economie. Welvaartsvast geld past bij de WIJ-economie, waar wij van Mens en Spirit naartoe willen. Langs deze weg kunnen we de huidige economie van schaarste ombuigen in een economie van overschot... En dat is toch waar het om gaat? De aarde is zo rijk en weelderig. De mens heeft zoveel talenten en mogelijkheden om daar samen een paradijs van te maken. Maar essentieel daarin is dat we ervoor kiezen om te delen, om respect te hebben voor elkaar en geluk voor iedereen centraal te stellen.

9. Sociale zekerheid en werkgelegenheid

Binnen het huidige economische systeem is niet voor iedereen een betaalde baan weggelegd. Volgens Partij voor Mens en Spirit kan een maatschappij alleen optimaal functioneren wanneer haar burgers en gemeenschapdienst⁵ daar wederzijds verantwoordelijkheid voor nemen. In elke gemeenschap is het verrichten van diensten noodzakelijk. In principe dienen gezonde mensen in hun eigen levensonderhoud te kunnen voorzien. Partij voor Mens en Spirit stelt dat voor iedereen een waardevolle maatschappelijke en sociale rol mogelijk is.

Waardering van verschillende rollen

Wij vinden een nieuwe visie op arbeid noodzakelijk. Voor iedereen is een (werk)plek. Het vertrekpunt bij werkgelegenheid moet echter niet het verschil tussen betaald en onbetaald werk zijn, maar de rol en de taak die het beste bij iemand passen. Wat iemand kan en doet, dient te worden gewaardeerd. Bepaalde mensen worden op dit moment niet of moeilijk in dienst genomen, zoals ouderen, allochtonen, gehandicapten, enzovoort. In het huidige systeem wordt veel talent verspild. Veel mensen zitten op de verkeerde plek. De lokale gemeenschap en de overheid hebben een taak om werk op niveau te kunnen verschaffen.

⁴ Factoring wil zeggen dat het verkopende bedrijf zijn facturen overdraagt aan een factoringsmaatschappij waardoor het de betalingen gemiddeld 45 dagen eerder binnenkrijgt dan bij normale betaling; leasen is een variant op huurkoop.

⁵ zie 6. Democratisering

Het garantie-inkomen

Mens en Spirit wil ouderschap en vrijwilligerswerk in het economische systeem betrekken, door de daar opgedane ervaring en inzet te honoreren met een garantie-inkomen en andere vormen van waardering of stelsels van beloning. Een garantie-inkomen van € 1000 per maand wordt gefaseerd en experimenteel voor bepaalde groepen ingevoerd. Hierdoor worden de maatschappelijk 'kanslozen', kansrijk. Tegenover het garantie-inkomen staan afspraken over maatschappelijke dienstverlening. Hierbij wordt rekening gehouden met de mogelijkheden, eigenheid, interesse en talenten van de betreffende persoon. Dit garantie-inkomen dient genoeg inkomen te verschaffen voor een eenvoudig leven met de noodzakelijke basisvoorzieningen. Daarbuiten kan ieder eigen verdiensten genereren.

Wij zijn voorstander van een experiment binnen een dorp in Nederland met een onvoorwaardelijk basisinkomen om te zien wat er gebeurt als werk en inkomen ontkoppeld raken en mensen vrij zijn hun leven naar eigen goeddunken in te richten.

Vergroten van de werkgelegenheid

In Nederland hebben we structureel 2 miljoen mensen, jonger dan 65 jaar, die van een uitkering leven. Hiervan kunnen we 1 miljoen mensen als werkloos zien. Om de vraag naar arbeid te bevorderen, willen we werkgevers de mogelijkheid bieden om geld voor uitkeringen te ruilen voor extra reguliere werkgelegenheid (niet een beperkte Melkertbaan-regeling). De meest eenvoudige manier om dit te realiseren is door de kosten van de inkomensafhankelijke premie voor de ziektekostenverzekering, die nu door de werkgevers wordt betaald, voor rekening van de werknemers brengen. De kosten voor alle uitkeringen en re-integratiesubsidies (voor mensen jonger dan 65 jaar), die nu door werknemers worden betaald, wordt voor rekening van werkgevers gebracht. Over de hele linie zijn de inkomenseffecten van deze ruiloperatie gering. Hierdoor is het mogelijk om deze verschuivingoperatie al per 1 januari 2011 toe te passen. Vervolgstap is om voor betaling van de kosten van de WW en WAO en de kosten van de uitkeringen die tot nu toe door de werknemers worden betaald, één nieuwe overkoepelende premie in te voeren. Vervolgens krijgen werkgevers en de lokale gemeenschappen de mogelijkheid om per 4 modale werknemers die ze nu in dienst hebben, deze nieuwe premie te ruilen voor bijna gratis extra personeel. Het enige wat de werkgevers aan extra kosten hoeven te maken is het verschil in inkomen tussen de uitkering die de extra medewerkers nu hebben en het inkomen wat ze gaan verdienen met werken.

Als we geld voor uitkeringen inruilen voor banen, dan kunnen we € 11 tot € 22 miljard per jaar aan lastendrukverlichting geven. De stijging van de werkgelegenheid en economie als gevolg van het hiervoor genoemde plan betekent € 8 tot € 16 miljard per jaar aan hogere belastinginkomsten voor de overheid. Dit geld kan de overheid gebruiken om een stuk van het financieringstekort van € 29 miljard te dichten. Hierdoor zijn minder andere 'pijnlijke' maatregelen nodig.

We willen daarnaast belasting op arbeid verlagen. Een belangrijke reden waarom de lastendruk op arbeid in ons land extreem hoog is, is het feit dat we in Nederland erg veel aftrekposten en subsidies hebben. Hiermee is € 65 miljard per jaar gemoeid. Indien we de subsidies en aftrekposten volledig afschaffen kunnen we het tarief van de eerste drie belastingschijven van 33% tot 42% verlagen naar 12%. Dit levert ongeveer een half miljoen extra banen op. Dit effect klinkt heel interessant en roept de vraag op waarom de overheid hier tot nu toe niets mee heeft gedaan. De reden hiervoor is dat de netto inkomenseffecten voor de verschillende inkomensgroepen te groot zijn.

10. AOW en pensioen, oudedagsvoorziening

Flexibel AOW-stelsel

In 2009 is een discussie gevoerd om de pensioengerechtigde leeftijd met twee jaar te verhogen. De kosten van mensen die een AOW-uitkering krijgen, worden betaald door mensen die nu werken.

Op dit moment hebben we op iedere 4 mensen in de leeftijd van 20 tot 65 jaar 1 persoon die 65 jaar of ouder is. Over 10 jaar is dit 1 op 3 en in 2040 is dit waarschijnlijk 1 op 2. De kosten van de AOW zijn nu 5% van ons nationaal inkomen. Dat zou betekenen dat de kosten de komende 30 jaar verdubbelen.

Om de kosten van de AOW betaalbaar te houden moeten pijnlijke maatregelen worden genomen. Het verlagen van de AOW-uitkering, die nu al weinig is om van te leven, vinden wij niet wenselijk en willen we daarom zoveel mogelijk voorkomen.

Het AOW-stelsel kan echter wel op een veel effectievere, flexibelere manier worden ingericht. In plaats van de pensioengerechtigde leeftijd algemeen te verhogen, heeft het meer zin om langer doorwerken te stimuleren door het bieden van voordelen, zoals deeltijd werken of het oppakken van nieuw, beter passend (vrijwilligers)werk.

Dit biedt ouderen de kans om een zinvolle bijdrage te kunnen bieden aan de maatschappij, sociaal betrokken te blijven en te kunnen werken op een tempo en wijze die bij hen past. Oudere werknemers zijn van groot belang in organisaties door hun deskundigheid, ervaring en vaak rustigere aanpak. Ouderen die willen doorwerken moeten daarvoor aantrekkelijke mogelijkheden worden geboden.

Duidelijke en eerlijke pensioenregeling

Werkende mensen sparen nu voor hun pensioen. De gemiddelde levensverwachting zal ook de komende jaren nog stijgen, evenals het aantal ouderen. Dit betekent dat ook de kosten van de aanvullende pensioenverzekering stijgen. De komende jaren stijgen de kosten van deze regeling naar ongeveer 25% van het loon. Over een aantal jaar zal van iedere 4 uur die wordt gewerkt, 1 uur opgaan aan het betalen van pensioenpremie. Dit zullen we onder ogen moeten zien en we zullen onze samenleving anders moeten gaan inrichten. Indien ouderen in deeltijd langer werken en jongeren collectief wat minder werken, dan kan men in de privésfeer veel voor elkaar betekenen en meer mantelzorg geven.

Ouderen niet langer te duur

De huidige belastingwetgeving stimuleert bedrijven om gebruik te maken van de beschikbare pensioenpremieregeling. Voor werknemers is de huidige pensioenregeling een slechte regeling. Jongeren beginnen met een tarief van 5% van hun salaris voor hun pensioen. Het tarief voor ouderen is 38%. Mede hierdoor worden oudere werknemers duur en lopen mensen een onnodig hoog risico indien ze op latere leeftijd werkloos worden en dus hun pensioen niet verder op kunnen bouwen. We kunnen beter, evenwichtig verspreid over het arbeidsleven, een pensioen opbouwen dat 70% zal bedragen van het te voorziene laatste loon.

Daarnaast hebben grootverdieners vaak gunstiger regelingen dan laagverdieners. Daar moet snel een einde aan komen. De overheid dient een rol te spelen bij het aanbieden van eerlijke pensioenproducten. Volgens Partij voor Mens en Spirit zou een wettelijke norm van 2% tot 4% als vergoeding voor de te maken kosten ingevoerd moeten worden. Ook moeten de verzekeringsmaatschappijen die woeker-pensioenpolissen hebben verkocht, de door hen teveel berekende kosten aan de burgers terugbetalen.

11. Fiscaal beleid

Al tientallen jaren roepen politici dat de lastendruk (belasting en sociale premies) op arbeid moet worden verlaagd. Na drie belastingstelselherzieningen is de lastendruk op arbeid voor de meeste mensen nog steeds niet verlaagd. Wel is het belastingtarief op topinkomens van 72% naar 52% en de vennootschapsbelasting van 40% naar 25% verlaagd. Ook is de belasting op inkomsten uit vermogen (bezit) verlaagd. De rijken zijn veel rijker geworden, zonder dat ze daar iets voor hebben hoeven doen. Het huidige systeem betekent dan ook dat zo'n 10% van de Nederlanders zo'n 60% bezit. Partij voor Mens en Spirit is voor een grondige hervorming.

Eerlijker belastingstelsel

Door allerlei ingewikkelde regelingen en aftrekposten wordt momenteel jaarlijks € 100 miljard rondgepompt. We beginnen met het afschaffen van allerlei aftrekposten, die vooral ten goede komen aan de hogere inkomens. De hoogste inkomens betalen nu 52% belasting. Dat tarief willen wij verhogen naar 60%. De inkomens onder tweemaal modaal betalen geen belasting meer. BTW wordt afgeschaft. Het betalen van premies wordt ook grotendeels afgeschaft.

Uiteraard moet er geld binnenkomen in de staatskas. Dit gaan wij niet meer uit de lonen halen maar uit het belasten van de handel en verkoop van producten, waarover een belastingtarief van 10% gaat worden betaald. Dit nieuwe systeem zorgt ervoor dat de koopkracht gelijk blijft, maar er treedt een verschuiving op. Arbeid wordt goedkoper en producten worden duurder. Dit heeft als grote voordeel dat arbeidsintensieve diensten en producten, zoals biologische landbouwproducten, goedkoper kunnen worden.

Beperken hypotheekrenteaftrek

Om het begrotingstekort van € 29 miljard op te kunnen lossen en de rekening eerlijk over de inkomensgroepen te verdelen moeten we ook specifieke voordelen voor hogere inkomensgroepen aanpakken. Goed voorbeeld hiervoor is de hypotheekrenteaftrek.

Er is al jaren sprake van het stoppen met de hypotheekrenteaftrek. Deze regeling steekt in wezen vreemd in elkaar. Als je 52% belasting betaalt, de rente is 5% en je hebt een huis van een miljoen gekocht, dan kan je de rente ook voor 52% aftrekken, dus € 26.000 per jaar. Koop je een huis van 150.000, en je betaalt 34% belasting, dan kan je maar € 2500 per jaar aftrekken. In feite betalen we met zijn allen mee aan deze huizen, waarbij het fiscale voordeel voor de hogere inkomens groot is.

De hypotheekrenteaftrek was oorspronkelijk bedoeld om mensen met een middeninkomen de mogelijkheid

te geven om ook een woning te kunnen kopen. Als we dit als uitgangspunt nemen kunnen we het gedeelte van de kosten voor hypotheek die boven de € 350.000 uit komen afschaffen. In aanvulling hierop willen we bekijken welke mogelijkheden er zijn om de hypotheekkostenaf trek in een periode van minimaal 5 en maximaal 25 jaar helemaal af kunnen schaffen. De duur van deze periode is afhankelijk van het totale programma voor herziening van het belastingsysteem. Hierbij staat voorop staat dat we mensen niet onnodig in financiële problemen willen brengen.

12. Jeugd en gezin

In deze samenleving hebben de meeste jongeren het materieel goed, maar hebben zij geen echte eigen plek en ontbreekt het vaak aan tijd en aandacht, waardoor zij 'lastig' zijn of gevonden worden. Veel jongeren komen uit gebroken gezinnen, hetgeen de nodige emotionele schade kan hebben aangebracht. Jongeren staan bloot aan enorme hoeveelheden informatie en worden geconfronteerd met vaak verseksualiseerde commercie en uitwendige impulsen. Het is voor veel jongeren van nu moeilijk om in deze drukke samenleving bewust te worden van wie zij zijn, wat zij zelf willen en hoe zij hun leven zelf kunnen aansturen. Bij sommigen drukt een gevoel van leegte zich uit in geweld en vandalisme.

Jeugdzorg

Jeugdzorg is hard nodig, maar dient op andere leest geschoeid te worden. De huidige organisatie is niet toegerust op de situatie van nu. Steeds meer ouders zijn wanhopig en onmachtig, zeker als zij in de ambtelijke zorgmolens belanden. Ouders kunnen vals worden beschuldigd, zonder dat zij verhaal kunnen halen. Hiermee hebben de advies- en meldpunten een machtig wapen in handen. De vraag moet worden gesteld of anonieme meldingen kindermishandeling opsporen of bijdragen aan een almaar toenemend wantrouwen. Daarnaast wordt de druk op ouders steeds groter om gestelde diagnoses te accepteren, al zijn zij het er niet mee eens. De aanpak om 'achter de voordeur' te werken en gezinnen intensief te begeleiden, lijkt in veel gevallen niet zo succesvol, bijvoorbeeld door de vele verschillende hulpverleners en het gebrek aan coördinatie per gezin.

Wij staan voor een aanpak die niet alleen aandacht schenkt aan het probleem, maar juist aan de achterliggende oorzaken. Welk signaal geven deze jongeren af met betrekking tot onze samenleving? Waarin schiet de samenleving tekort?

Wij denken dat jongeren te weinig begeleid worden in de vorming van hun persoonlijkheid en op hun weg in een hectische en verwarrende samenleving met onnoemelijk veel keuzes, afleidingen en verleidingen. Jongeren worden vooral 'economisch gericht opgeleid', om de wenselijke rollen in de samenleving te vervullen. Er is weinig tijd en aandacht om hen te ondersteunen in deze samenleving, om hen te helpen ontdekken wat zij zelf willen. Zij worden vaak slecht gehoord, maar ook met weinig begeleiding losgelaten. Hierdoor gaan zij zich ongewenst en onmachtig voelen. Hun eigen kracht kan veel meer aanbeoord worden. Jongeren moeten kansen krijgen om (levens)ervaring op te doen in de samenleving⁶. Voor Partij voor Mens en Spirit ligt de sleutel in een andere gezamenlijke oriëntatie, waarbinnen jongeren niet meer als commercieel doel worden gezien, minder op prestatie worden afgerekend, maar een eigen plek krijgen en uitgenodigd worden de groene en rijpe inzichten van hun generatie te delen.

Gezin

Partij voor Mens en Spirit wenst meer positieve aandacht voor het gezin en voor tijd en ruimte voor het privé-leven. Door de verzakelijking van onze samenleving komen jeugd en gezin in het gedrang. Er worden bovendien steeds meer sensitieve hoogontwikkelde kinderen geboren, die meer en speciale aandacht nodig hebben. Er lijken steeds meer kinderen met zogenaamde 'stoornissen' te komen die medicijnen krijgen voorgeschreven. Partij voor Mens en Spirit vindt dat we niet verder moeten gaan op deze weg. Wat is er aan de hand? Zijn er zoveel meer kinderen met problemen of benoemen we enigszins ander gedrag als problematisch en menen dat het kind behandeld moet worden? Kinderen krijgen al jong een stempel mee dat zij hun gehele leven mee kunnen dragen in hun dossiers.

Onze samenleving stelt steeds meer hoge en specifieke eisen aan haar kinderen en is niet ingericht op de unieke eigenheid van jongeren. Er is een geheel andere visie op en benadering van kinderen nodig.

Ouders ervaren een druk om steeds meer en harder te werken, met als gevolg dat hun stress en uitputting een directe weerslag heeft op hun kinderen. Niet alleen is het belangrijk om gezinnen op een positieve manier te ondersteunen. De buurten waar de jongeren opgroeien moeten met meer aandacht en ruimte voor de jeugd worden ingericht. Ook moeten er alternatieven ontwikkeld worden die de kracht van gezinnen en hun vrienden en familie en buurten aanboren. Dit lukt echter slechts als mensen meer tijd over houden voor hun privéleven.

⁶ zie 13. Onderwijs en educatie

13. Onderwijs en educatie

Ieder kind is uniek en heeft persoonlijke talenten en kwaliteiten die door uitdagende en liefdevolle begeleiding en educatie geholpen worden om tot bloei te komen. Bij onderwijs dient het stimuleren van de eigen authenticiteit en bewustzijnsontwikkeling centraal te staan, in samenhang met het besef deel uit te maken van een levend en sociaal geheel. Onderwijs mag meer 'holistisch' worden in plaats van zich slechts toe te leggen op mentale kennisoverdracht. Hierdoor worden niet alleen instrumenten voor het functioneren in deze samenleving geboden, maar wordt ook gezorgd voor ruime mogelijkheden voor de ontwikkeling van specifieke kwaliteiten van ieder kind op emotioneel, sociaal, intellectueel, materieel en spiritueel terrein.

Ervarend leren binnen de gemeenschap

Holistisch gericht onderwijs en educatie⁷ leggen nadruk op zelfstandig en ervaringsgericht beleven binnen de gemeenschap in plaats van het aanbieden van een eenzijdig op mentale kennisverwerving en het verzamelen van informatie gericht lespakket. Voor jongeren van alle leeftijden zijn spel, ervarend leren en creativiteit nodig om zich te kunnen ontplooiën⁸. Scholen en klassen dienen qua grootte een menselijke maat te hebben.

Het aanbod van alternatieve leervormen, zoals leercentra/scholen waar zowel jongeren als ouderen samen en van elkaar kunnen leren dient te worden verbreed. Jongeren moeten kansen krijgen om verantwoordelijkheidsgevoel te ontwikkelen voor hun eigen onderwijs, hun leven en bijdrage binnen de gemeenschap. Men kan veel meer mogelijkheden worden geboden om in hun eigen gemeenschap, tussen mensen van verschillende leeftijden en met verschillende achtergronden, (levens)ervaring op te doen. Maatschappelijke stages en stages bij bedrijven worden sterk gestimuleerd.

Lesinhoud

Behalve de grondwet zijn de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (de UVRM), de Universele Verklaring van de Rechten van het Kind (de UVRK) en het Verdrag inzake de Rechten van het Kind (het VRK) richtinggevend voor de lesinhoud. Scholen krijgen wettelijke ruimte om hun aanpak (en identiteit) te verbreden, waardoor verschillende typen leerlingen conform hun eigen talenten educatie en begeleiding kunnen ontvangen. Er moet vrijheid komen om leerinhouden af te stemmen op het ontwikkelingsproces en de eigen talenten van kinderen. Ouders en kinderen mogen intensief en beleidsbeïnvloedend bij het onderwijs betrokken worden. Scholen en buurten werken meer samen.

De inhoud van vakkenpakketten gaat gelijkwaardig aandacht geven aan de breedte van het menszijn: brede geestelijke ontplooiing, intuïtieve, cognitieve en sociale vaardigheden, relatiekunde, leren ontspannen en maatschappelijke bewustwording. Vakken als muzikale vorming, drama, kunst, toneel en filosofie horen hierbij. Kennisverwerving dient zich bovendien meer te richten op thema's die vanuit een brede maatschappelijke visie belangrijk zijn: gezondheid, voeding, milieu, natuur, landbouw. Daarnaast dienen praktische vaardigheden en het werken met de handen weer een uitdrukkelijke plaats binnen het onderwijssysteem te krijgen. Een herinvoeren van een soort ambachtsschool is voor ons een grote wens. Niet iedereen wil 'met het hoofd' werken.

Het verplichten van exacte vakken als wiskunde en statistiek is een belemmerende factor voor een hogere scholing van mensen die minder lineair denkend zijn. Er moeten keuzemogelijkheden zijn, bijvoorbeeld bij menswetenschappen als sociologie en psychologie, om richtingen te kiezen die minder exact zijn.

De huidige kwaliteitsbewaking van het onderwijs vernauwt de educatieve mogelijkheden. De Cito-toets dwingt tot dominantie van reken-, lees- en taalonderwijs waardoor bijvoorbeeld mondelinge taalvaardigheid en andere vaardigheden niet getoetst kunnen worden. De Cito-toets dient te worden gebruikt waarvoor die is bedoeld, namelijk als hulpmiddel bij de advisering richting het voortgezet onderwijs en niet als middel om de kwaliteit van scholen te bepalen en scholen daarop af te rekenen. Hiervoor dienen andere instrumenten te worden ontwikkeld, waarbij de breedte van het vakkenaanbod wordt meegewogen. Daarnaast dienen scholen rekening te houden met het zich gelukkig voelen van leerlingen en personeel en dit ook mee te nemen als kwaliteitscriterium.

Aanbod en positie van leerkrachten

⁷ Bij onderwijs gaat het om de overdracht van kennis of vaardigheden; educatie heeft de bredere betekenis van vorming of opvoeding.

⁸ zie ook 14. Gezondheid en zorg

De positie van coaches en leraren als professionals dient te worden versterkt. Zij krijgen meer invloed op de lesinhoud, op rapportage en evaluatie, in samenwerking met leerlingen en ouders. Onderwijs wordt meer een gezamenlijk project, dat aansluit op de behoeften.

In plaats van leerkrachten die traditioneel geschoold zijn, kunnen ook leerkrachten worden aangetrokken die ervaring hebben in het bedrijfsleven, een vak kunnen uitoefenen, kennis hebben van andere culturen en/of levens- en reiservaring hebben. Kortom, mensen kunnen worden aangetrokken die volop in de gemeenschap staan. De vraag dient opnieuw gesteld te worden welke diploma's werkelijk noodzakelijk zijn om een bepaald vak te kunnen onderwijzen. De nieuwe zakelijkheid en komende vergrijzing zal het aanbod in leerkrachten verschraken, waardoor nieuwe mogelijkheden bekeken dienen te worden.

Financiële regelingen

De huidige kinderbijslag, kindgebonden budget, fiscale combinatiekorting en studiebeurs willen we vereenvoudigen tot één nieuwe regeling. Met deze nieuwe regeling krijgen ouders en studenten een leeftijdsafhankelijk budget waarmee ze een basispakket eten en drinken (excl. versnaperingen) en kleding kunnen betalen. Volgens NIBUD normen komt dit per gemiddeld kind neer op een bedrag van ongeveer € 136 per maand.

Met name voor studenten en eventueel ook voor mensen die op latere leeftijd willen studeren willen we het les- en collegegeld afschaffen en zorgen dat de studiefinanciering voldoende is om de hiervoor genoemde kosten en de OV-studentenkaart te kunnen betalen. Dit kan met het huidige budget. Dit zou betekenen dat een student € 165 per maand ontvangt, maar daar hoeven dan geen leermiddelen, OV-kaart, ziektekostenverzekering en lesgeld meer van worden betaald. Voor uitwonende studenten kan een goedkope lening door de overheid worden verschaft.

Op onderwijs willen wij niet bezuinigen, maar wel hervormingen doorvoeren. Door grootschalige fusies zijn dure managementlagen ontstaan en zijn scholen steeds anoniemer geworden en 'leerfabrieken' geworden. Hier willen wij op terugkomen en scholen weer een krachtige eigen autonomie geven met een eigen kleine goedkope aansturing.

De overheid dient te stoppen met het steeds weer opleggen van nieuwe regelgeving. Samen met het onderwijsveld dient een heroriëntatie te worden aangegaan, waarin bekeken wordt hoe we willen werken en welke schooltypes van nu wel of niet effectief en wenselijk zijn. Ook dient uitdrukkelijk bekeken te worden wat we kinderen mee willen geven en hoe we dat gaan doen, samen met het onderwijsveld.

14. Gezondheid en zorg

De mens is een schitterend en uniek geestelijk, energetisch, psychologisch en fysiek wezen. Gezond zijn en kunnen blijven is een belangrijk basisgegeven voor ieder mens om conform de eigen aard te kunnen ontwikkelen en leven. Zowel uitwendige als inwendige factoren zijn van grote invloed op de gezondheid.

De westerse (reguliere) geneeskunde is praktisch en nuttig om aandoeningen van het materiële lichaam te analyseren en te herstellen. Een mens is echter méér dan alleen een optelsom van materiële delen. Een mens is een bezielde wezen met lichaam, geest en ziel.

Partij voor Mens en Spirit staat voor een genees- en heelkunde vanuit een holistische visie op de mens. Wij gaan ervan uit dat lichamelijke, psychische, sociale en milieuaspecten elkaar wederkerig beïnvloeden. Door te kijken naar de mens als geheel, binnen zijn/haar omgeving, werkt men aan de gezondheid van lichaam en geest. Goede voeding, een zuiver milieu, innerlijke en uiterlijke harmonie, een groene leefomgeving, rust en tevredenheid zijn essentiële aspecten die de gezondheid ondersteunen.

Eigen verantwoordelijkheid en preventie

Medische behandelingen mogen er niet alleen zijn voor de rijken. Dat wordt wel het geval als er een eigen risico van € 775 per jaar wordt ingevoerd alsmede het zelf dragen van allerlei extra kosten. Dit is een regelrechte bedreiging voor de volksgezondheid! Wij willen geen eigen risico meer en denken via preventie een grote financiële slag te kunnen slaan.

Een aantal cursussen en maatregelen met een sterk preventief karakter dient standaard te worden vergoed en tevens te worden aangeboden op scholen. Het onderwijs in de zorg moet meer worden gericht op preventie.

Het is van essentieel belang dat de burgers zelf een bewust en verantwoord besluit kunnen nemen over alle zaken die de gezondheid van zichzelf en eventuele kinderen en hulpbehoevende ouders raken. Daarnaast heeft iedereen het recht op een vrije keuze als het gaat om geneesmethoden, geneeswijzen en geneesmiddelen.

Gezond voedsel voor iedereen

Goed voedsel heeft een bewezen invloed op het afweersysteem en daarmee op het voorkomen en herstellen van ziektes. Goed voedsel vult niet alleen, maar voedt in brede zin des woords. Goede voeding dient voor iedereen bereikbaar te zijn. Door de invoering van een garantie-inkomen⁹ worden de voedselbanken overbodig gemaakt en wordt voedsel als grondrecht door de staat erkend.

Door de productie en consumptie van voedsel zoveel mogelijk regionaal en lokaal op elkaar af te stemmen, de consumptie van seizoensgebonden producten te ondersteunen en verspilling tegen te gaan, dalen de kosten van groenten en fruit. De mens is een natuurlijk wezen en daar past een natuurlijke, niet doorstraalde, geventureerde voeding bij. Daarom wordt biologisch eten de norm, door een daarop toegesneden belastingsysteem. Om de kosten voor gezonde voeding te verlagen willen wij een BTW-vrije biologische voeding en de BTW op vlees uit de bio-industrie verhogen van 6% naar 19%.

Het is van groot belang dat bedrijven en onderwijsinstellingen hun verantwoordelijkheid nemen met betrekking tot het aanbod van gezond eten binnen hun kantines. In Frankrijk en Groot-Brittannië zijn goede resultaten gehaald bij het verbeteren van de gezondheid van kinderen en hun ouders, door het geven van gezonde kooklessen. Uit onderzoek blijkt zelfs dat gezonde voeding agressie vermindert!¹⁰ Etikettering en informatie over voedingsmiddelen dient te worden uitgebreid met informatie over herkomst en de aanwezigheid van genetisch gemanipuleerde ingrediënten om de consument goed te informeren.

Ontspanning

We leven in een maatschappij waarin stress en spanningen tot een hoog ziekteverzuim en andere problemen leiden. Door het aanleren van gezond gedrag kunnen wij kinderen en volwassenen leren omgaan met het reduceren en het elimineren van spanningen die zij dagelijks tegenkomen. Het scheppen van voorwaarden voor meer innerlijke rust en balans is essentieel voor de gezondheid.

Op scholen kan ontspanning worden aangeleerd. Onderwijs en bedrijfsleven kunnen maatregelen nemen om ontspanningsmogelijkheden te vergroten, bijvoorbeeld door de aanleg van groene bedrijventerreinen, door rust- en meditatie ruimten en een aangename werksfeer.

Fysieke uitdaging: spelen

De mens heeft een natuurlijke behoefte aan spel, fysieke uitdaging en lichaamsbeweging. Een goede fysieke conditie verbetert de weerstand; een gebrek hieraan maakt vatbaar voor ziektes.

In de huidige samenleving hebben veel sporten echter een commercieel karakter gekregen. Partij voor Mens en Spirit kiest bewust voor spel in plaats van commerciële sport. Spel is toegankelijker voor mensen die weinig of niet sporten en biedt de mogelijkheid om te werken aan gezondheid en individuele ontwikkeling op motorisch en geestelijk gebied. Spel creëert samen delen, samen oefenen, samen ontdekken, samen groeien voor jong en oud. Spel geeft de mogelijkheden tot individuele- en teamontwikkeling. Bij spel staan ongedwongen genieten en speelse competitie centraal.

Om spelen te bevorderen komen er meer vrije, duurzame speelruimtes en speelaanleidingen¹¹. Daarnaast worden voorzieningen voor wandelen en fietsen sterk uitgebreid¹².

Vrije keuze van heelmethode en -middelen

De mens dient wettelijke keuzevrijheid te hebben van heelmethode en heelmiddelen die passen bij de persoonlijke levensbeschouwing en het eigen wereld- en mensbeeld.

Met het huidige beleid van overheden (nationaal en Europees) krijgen consumenten en patiënten steeds minder keuzevrijheid als het gaat om geneesmethoden en -middelen, indien deze niet voldoen aan de gangbare wetenschappelijke maatstaven. Vanuit een ander wereldbeeld en andere ideeën over ziekte en gezondheid wensen veel mensen zich niet te conformeren aan de uitslagen van gangbaar onderzoek. Dit dient gerespecteerd te worden.

In de visie van Mens en Spirit gaan marktwerking, commercie en zorg veelal niet samen. Privatisering van de gezondheidszorg wordt daarom teruggedraaid. Dit zorgt bovendien voor een sterke daling van de kosten, door besparing op onder andere administratie, management, reclame en werving. Burgers hebben het fundamentele recht om invloed uit te oefenen op de zorginstellingen.

⁹ zie 9. Sociale zekerheid en werkgelegenheid

¹⁰ De stelling van professor Stephen Schoenthaler van de universiteit van Californië is, dat kinderen tegenwoordig zoveel suiker eten - omdat moderne geconserveerde voedingsmiddelen zoveel suiker bevatten - dat zij leiden aan overmatig hoge bloedsuikerspiegels, die hun gedrag beïnvloeden. Daarnaast bleek het structureel toedienen van supplementen en vitaminen/mineralenpreparaten ook een positief effect te hebben.

¹¹ zie 19. Het nieuwe wonen, leven en werken

¹² zie 21. Verkeer en vervoer

Zieke mensen hebben liefde, warmte, tijd en ruimte nodig om weer in balans te komen. Dit geldt ook voor mensen in zorgcentra. Er zijn belangrijke aanvullingen op medicijnen en behandelingen nodig, zoals een andere inrichting, mooie muziek, meditatie, zachtmoedige begeleiding en aandacht. Om deze werkwijze te bevorderen streven we naar een samenwerking tussen reguliere zorg en alternatieve zorg. De positie van de alternatieve zorg mag gelijkwaardiger worden en inspelen op de levensbeschouwing en behoeften van een grote groep Nederlanders.

Ontvlechting onderzoek/onderwijs en commercie

Commerciële farmaceutische bedrijven hebben vaak te veel invloed op adviesorganen, onderzoek, onderwijs en bijscholing. Onderzoek naar de (bij)werkingen van medicijnen is om financiële redenen vaak te summier en er worden soms zelfs onderzoeksgegevens achtergehouden. Daarom willen we de medische sector en de commerciële farmaceutische industrie gaan ontvlechten. Artsen zouden geen verplichte bijscholing meer moeten krijgen via commerciële partijen. Universiteiten moeten niet meer worden gedwongen om samen te werken met commerciële partijen en hun onderzoeksresultaten hoeven te vercommercialiseren. Wetenschappelijk onderzoek zou ter goedkeuring en toetsing niet langer moeten worden beoordeeld door farmaceuten, maar door de overheid en onafhankelijke deskundigen.

Wij willen een andere samenstelling van adviesorganen, zoals de gezondheidsraad, zodat die niet meer voor het merendeel wordt samengesteld uit personen die nauwe banden hebben met het bedrijfsleven. Wij wensen adviesorganen met onafhankelijke deelnemers waarvan een vierde uit burgers bestaat. Dit geldt eveneens voor de WHO, die nu voor 70% financieel afhankelijk van farmaceutische bedrijven is. Dit is onwenselijk en dient aangepakt te worden.

Terughoudend met vaccineren

Er zijn aanwijzingen dat vaccinaties ongewenste effecten kunnen hebben. De overheid moet daarom zeer terughoudend zijn met vaccineren en dit slechts willen toepassen na gedegen onderzoek en alleen indien hier zwaarwegende redenen voor zijn. Dit was en is niet het geval voor de vaccins tegen baarmoederhalskanker en Mexicaanse griep. Uiteraard dient vaccinatie uitsluitend op vrijwillige basis plaats te vinden.

Verkrijgbaarheid voedingssupplementen en alternatieve geneesmiddelen

Voedingssupplementen en alternatieve geneesmiddelen moeten vrij verkrijgbaar blijven. Zij mogen slechts uit de handel worden genomen bij gebleken gevaar. Onderzoekstrajecten kunnen worden opgezet om de andere werkwijze van deze middelen te onderzoeken en het andere mensbeeld dat hiermee samenhangt. Europese en nationale wetgeving wordt hierop toegesneden.

Professionalisering alternatieve gezondheidszorg

Alternatieve gezondheidszorg dient in het basispakket van de ziektekostenverzekering te komen, maar professionalisering van alternatieve gezondheidszorg is een voorwaarde voor deze erkenning. Gezien de belangrijke bijdrage van alternatieve geneeswijzen voor veel patiënten is het logisch om hiervoor een eigen onderzoeksdomein te creëren. Wij wensen daarom een faculteit Alternatieve genees- en behandelwijzen, mede om het medisch veld bij te scholen over deze andere werkwijzen. Gezien de grote interesse in en waardering van het publiek voor deze diagnose- en heelmethode dient ook vanuit wetenschappelijke hoek hiervoor positieve aandacht te komen, aansluitend op de andere insteek van deze methodieken.

We willen experimenteren met de inzet van alternatieve zorg op scholen, in gevangenissen, in tehuizen en andere instellingen. Wij zien graag dat reguliere zorg en alternatieve geneeswijzen in de nabije toekomst toenadering tot elkaar zoeken om samen te werken en te leren van elkaar.

Besparingen

Met het oog op de bezuinigingen die de overheid de komende jaren door moet voeren om een sluitende begroting te krijgen, is het nodig dat de gezondheidszorg hier ook een bijdrage aan levert. Om geld te kunnen vrijmaken willen we dat de specialisten in loondienst gaan werken, dat de grote inkomensverschillen tussen diverse specialisten verdwijnen en dat de inkomens van zorgmanagers sterk worden verlaagd. De kosten van managementlagen en overhead worden beperkt.

De diagnosebehandelingcombinatie (DBC), de basis van het betalingssysteem voor de ziekenhuiszorg en de geneeskundige geestelijke gezondheidszorg worden fors vereenvoudigd. Daarnaast willen we geen gebruik meer maken van particuliere ziektekostenverzekeringsmaatschappijen maar slechts van coöperatieve vormen.

We kunnen de vergoedingssystematiek sterk vereenvoudigen, de invloed van de farmaceutische industrie in de te kiezen methoden voor behandelingen beperken en het accent van de zorg verschuiven naar preventie. Bij inzet van alternatieve behandelwijzen en middelen worden kosten sterk verlaagd door de goedkoopte van methoden en middelen.

15. Alcohol, drugs en verslaving

Het gebruik van alcohol en drugs is van alle tijden en culturen, maar neemt in onze tijd excessieve vormen aan, zeker onder jongeren. Dat betekent dat we dit niet als een vooral individueel probleem kunnen zien, maar als een probleem in de structuur van deze samenleving. Partij voor Mens en Spirit ziet werkende en duurzame oplossingen indien we de fundamentele oorzaken hiervan onderzoeken en aanpakken.

De samenleving van nu is steeds veeleisender, stressvoller, vaster gestructureerder, gecontroleerder en daarmee ook steeds onvrijer geworden. Drugs, alcohol en allerlei andere vormen van verslaving zijn een poging om tijdelijk te ontsnappen aan deze druk of zijn een manier om niet mee te doen. Er is sprake van een collectieve leegte door het wegvallen van religie, normen en waarden, idealen en gemeenschapszin. Vooral materie en uiterlijkheden lijken te tellen.

Softdrugs toestaan en harddrugs hard aanpakken

Het beleid van nu heeft hypocriete kanten. Coffeeshops zijn toegestaan, maar de toelevering is illegaal. Partij voor Mens en Spirit wil de teelt van cannabis legaliseren, maar wel teruggaan naar de 'natuur'cannabis. De huidige productveredeling heeft min of meer een harddrug gemaakt van cannabis. Wij willen slechts de teelt toestaan van de softdrug cannabis. Alcoholgebruik kan met mate want ook alcohol is een 'natuur'drug. Synthetische drugs zijn en blijven niet toegestaan en daar is een harde aanpak van de handel noodzakelijk. Hierbij is het tevens essentieel (overheids)structuren te ontmantelen die baat hebben bij drugshandel. Goede voorlichting over de gezondheidsrisico's van toegestane drugs blijft essentieel.

16. Wetenschap en spiritualiteit

Wetenschap speelt in onze cultuur in bijna alle facetten van ons leven een grote rol. De moderne wetenschap houdt zich echter voornamelijk bezig met grofstoffelijk, materialistisch en mechanisch onderzoek. Dit eenzijdige paradigma heeft grote invloed op beleid en wetgeving en heeft daarmee grote consequenties voor wat we bijvoorbeeld mogen eten en hoe we ons willen genezen. De regering dient andere vormen van onderzoek te stimuleren, die meer recht doen aan energetische en andersoortige principes en uitgangspunten. Kwalitatief onderzoek dient een belangrijkere rol in te nemen.

Nieuwe technologieën

Nieuwe technologieën zijn in ontwikkeling. Zij zijn echter zo ingewikkeld dat het maatschappelijk debat erover stil valt. Te denken valt aan gentechnologie¹³, chiptechnologie en nanotechnologie. Deze wetenschap kan leiden tot nieuwe technieken, maar brengt ook gevaren en risico's met zich mee. Bij de ontwikkeling en inzet van deze technologieën is wijsheid essentieel. Een dialoog moet op gang worden gebracht aan de hand van simpele, alledaagse voorbeelden en scenario's, zodat goed overdacht gen-, chip- en nanobeleid kan worden geformuleerd. Het voorzorgsprincipe dient hier altijd het uitgangspunt te zijn.

17. Veiligheid

Objectieve en subjectieve veiligheid is een belangrijk aspect voor ieder wezen om zich in harmonie en schoonheid te kunnen ontwikkelen en te kunnen bloeien. Het algemene gevoel van veiligheid is onvoldoende op dit moment. Dit heeft enerzijds te maken met de informatiemaatschappij, waardoor iedereen weet wat overal gebeurt en anderzijds met een gebrek aan vertrouwen in de overheid en in elkaar. Een gemeenschap floreert en is veilig als haar burgers zich thuis, gezien en gewenst voelen.

Sociaal burgerschap

Vanuit (mede)verantwoordelijkheid voor de samenleving, zullen burgers meer neigen tot 'goed gedrag' en tot het vanzelfsprekend tentoonspreiden van verantwoordelijk en sociaal burgerschap. Criminaliteit komt in essentie voort uit inwendige angst en verwonding. Mensen kunnen 'scheef groeien' door hun heden en verleden. Het kan noodzakelijk zijn om stevig in te grijpen, maar altijd vanuit het besef dat een maatregel er vooral toe dient om erger te voorkomen. Criminaliteit is tevens een weerspiegeling van een 'collectief duister' in onszelf en in onze samenleving. Het werkelijk tot in de wortel oplossen van criminaliteit

¹³ zie 20. Milieu, natuur en agrarische sector

kan slechts door een pakket aan inzichten, acties en maatregelen die op liefde en niet op woede en wrok zijn gebaseerd.

Vernieuwende vormen van wonen en leven kunnen de veiligheid in buurten verhogen¹⁴. Criminaliteit neemt af door meer aandacht voor het gezamenlijke in de samenleving in combinatie met meer sociaal-economische gelijkheid en meer aandacht voor psychische problematiek. Betere collectieve voorzieningen¹⁵, waaronder de instelling van een garantie-inkomen¹⁶ en het waarborgen van een continue energievoorziening¹⁷ dragen bij aan een gevoel van zekerheid en veiligheid, waardoor de kwaliteit van het samenleven verbetert. Dit zien wij als een preventiebeleid waardoor criminaliteit daalt.

Daders en slachtoffers dienen veel aandacht te krijgen en vanuit een helende intentie begeleid te worden. Werkstraffen voor daders kunnen een socialer en minder duur alternatief zijn, in plaats van of naast gevangenisstraffen.

Bescherming van persoonsgegevens

De privacy van de gewone burger komt steeds meer in het geding, zonder dat dit bewijsbaar effect heeft op criminaliteit en terrorisme. Privacy is belangrijk omdat dit vrijheid geeft en omdat het hacken en misbruiken van gegevens in deze tijd nogal eenvoudig is.

Partij voor Mens en Spirit wil dat er een afbouw plaatsvindt van controlesystemen. Nederland dient niet meer zomaar mee te werken aan het verstrekken van inlichtingen en verkoop van gegevens aan het buitenland.

De bescherming van privacy dient altijd het uitgangspunt te zijn bij het ontwerp van grootschalige informatiseringsprojecten. Deze systemen moeten niet meer informatie opslaan dan strikt noodzakelijk (dataminimalisatie) en alleen voor een vooraf beschreven doel (doelspecificatie). Zij moeten anoniem zijn waar mogelijk (anonimisering) en zo kort mogelijk worden opgeslagen (termijnverkorting). De burger dient inzicht te hebben in het gebruik én toekomstig gebruik van zijn privégegevens (transparantie) en we moeten alleen de burger laten bepalen wat er met de gegevens gebeurt en de mogelijkheid geven om de gegevens te vernietigen (zelfbeschikking).

Bovendien moet duidelijk worden vastgelegd wie er toegang hebben tot de data (toegangscriteria). Systemen die nu worden ingevoerd, zoals het Elektronisch Patiënten Dossier, de OV-chipkaart en het biometrisch paspoort, moeten opnieuw worden ingericht volgens deze beginselen.

Bescherming van woning en de lichamelijke integriteit

Nieuwe technologieën vormen een bedreiging voor de privacy in onze woning en van onze lichamelijke integriteit. Steeds vaker wordt techniek ingebouwd in of rond woningen (zoals camera's) en het lichaam (zoals microchips). Er komen steeds meer mogelijkheden om op afstand, elektronisch, door muren en kleding heen, heimelijk bij mensen naar binnen te kijken.

De huidige rechtsbescherming, namelijk het huisrecht en het grondrecht op lichamelijke integriteit, is te fysiek van karakter om instrumenten aan te kunnen bieden tegen deze elektronische bedreigingen.

Om de privacy te beschermen moet het grondrecht op bescherming van de woning en de interpretatie van het grondrecht op lichamelijke integriteit worden aangepast. Het is van groot belang dat mensen worden beschermd tegen alle inbreuken op het huisrecht (inclusief waarneming met technische hulpmiddelen) en de lichamelijke integriteit (inclusief handelingen waarbij de inbreuk niet uit de aard der handeling kenbaar is voor de betrokkene, zoals bij heimelijk doorlichten van het lichaam op afstand). Hierdoor kan men bijvoorbeeld beschermd worden tegen het voorstel van de politie om mobiele naaktscanners te ontwikkelen voor gebruik op straat.

Ook moet nu al worden nagedacht over technieken die in de toekomst mogelijk kunnen worden, zoals het onderscheppen van hersensignalen voor opsporingsdoeleinden. Deze vorm van privacyschending klinkt nu nog ver van ons bed, maar zal onvermijdelijk steeds dichterbij komen, tot in het lichaam zelf. De privacybescherming kan alleen worden gewaarborgd als dit debat tijdig wordt aangegaan.

Betere bescherming belangen consument

De vrije markt heeft een aantal grote nadelen. Het is niet eenvoudig om als burger 'door de bomen het bos te zien'. Partij voor mens en Spirit wil een meer uitgebreide bescherming van de belangen van de consument.

Bedrijven die dure consumptiegoederen verkopen (meubels, keukens, enzovoorts) dienen aangesloten te zijn bij een garantiefonds of geschillencommissie waardoor in geval van faillissement de koper zijn of haar

¹⁴ zie 19. Het nieuwe wonen, leven en werken

¹⁵ zie 7. Rechtvaardige en transparante economie

¹⁶ zie 9. Sociale zekerheid en werkgelegenheid

¹⁷ zie 19. Het nieuwe wonen, leven en werken

geld terug ontvangt of de goederen alsnog geleverd krijgt. Ook kunnen contracten niet meer per telefoon of aan de deur worden afgesloten. De potentiële klant die interesse heeft ontvangt een contract dat getekend opgestuurd dient te worden om rechtsgeldig te kunnen zijn.

Burgers die bij de BKR (Bureau Krediet Registratie) geregistreerd worden of van wie een registratie wordt gewijzigd, ontvangen binnen een week hierover een brief die hen inzage geeft in de melding en de stand van zaken. Burgers die door de overheid in een situatie worden gebracht waarin zij rechtshulp nodig hebben, dienen deze kosten vergoed te krijgen. Beoordeling hiervan wordt door een 'commissie rechtshulp' gedaan.

18. Samen leven, de multi-menselijke samenleving

De diepste essentie van ieder mens is niet cultureel bepaald, maar van een geestelijke, universele oorsprong. Mens en Spirit staat voor een multi-menselijke samenleving waarbinnen er ruimte is voor iedereen.

We zijn ons bewust van de beperktheid van onze eigen menselijke, cultureel gekleurde visie op onszelf en elkaar. Door ons bewust te zijn van de ware essentie van ieder mens is het mogelijk elkaar respectvol te waarderen, onderlinge verschillen te overstijgen en tot oplossingen op een hoger niveau te komen, waarbinnen de eigen authenticiteit centraal staat.

Integratie betekent voor ons niet het verliezen van de eigenheid of de eigen cultuur, maar juist het helpen opbloeien van de eigenheid, van talenten en vaardigheden die op individueel niveau aanwezig zijn, opdat ieder mens een gewaardeerd en volwaardig lid van onze samenleving kan zijn.

Wel is het essentieel dat iedereen kan deelnemen aan de Nederlandse samenleving. Kennis van de taal is hiertoe de sleutel.

Leren van elkaar

We merken dat er een diepe kloof is ontstaan tussen de verschillende culturen. Wederzijdse angst en wantrouwen spelen hierbij een belangrijke rol. Openbare gesprekken en bijeenkomsten tussen mensen uit verschillende culturen lopen vaak uit in algemene uitspraken die mensen niet dichterbij elkaar brengen.

Het huidige integratie- en inburgeringsbeleid is in onze ogen niet effectief, omdat het mensen wil omvormen naar een westers 'superieur' model met een bijbehorend gedrag en uiterlijk.

Partij voor Mens en Spirit vindt dat het niet werkt als wij Westerse normen en waarden willen opdringen. Ook wij Nederlanders willen geaccepteerd worden in onze eigenheid en merkwaardigheden. Het feit dat veel Nederlandse vrouwen in deeltijd werken wordt bijvoorbeeld in sommige landen als onvoldoende geëmancipeerd gezien. Maar is dat een reden om ons leven op de norm van anderen aan te passen?

Wij denken dat we nader tot elkaar komen als we open staan voor kwaliteiten, normen en waarden die vanuit een andere cultuur naar voren komen. Door te leren ons veilig te voelen bij elkaar, ondanks elkaars anders zijn, bereiken we veel meer en kunnen de positieve kanten van ieders cultuur wederzijds inspireren.

Het respecteren van de grondwet en de mensenrechten zijn voor ons daarbij vanzelfsprekende en levende uitgangspunten.

We willen projecten opstarten om de vraag te beantwoorden hoe verschillend mensen willen leven en werken en hoe we dat gezamenlijk kunnen realiseren. Door open gesprekken te voeren kunnen we politiekcorrecte discussies overstijgen, echt vanuit een anders zijn met elkaar in gesprek komen en elkaar een spiegel laten zien: wat kunnen we leren van elkaar?

Kunst en cultuur

De beleving van kunst zoals drama, dans, orkest- en koormuziek bevordert de creativiteit en inspiratie. Deze kunstvormen creëren de vrijheid om de eigenheid en talenten te ontplooiën. Cultuurverschillen, zoals taal en afkomst, vormen geen barrière voor toneelspel of een concert- of dansuitvoering om elkaar te vermaken en te inspireren. Deze eenheid door verscheidenheid versterkt het begrip en de tolerantie voor de verschillen en bevordert daardoor de (sociale) veiligheid en de integratie van minderheden.

Op scholen zijn drama en muzikale vorming belangrijke vakken voor de sociale en intuïtieve ontwikkeling. Brede aandacht hiervoor in het onderwijs kan 'onhandelbare pubers' veranderen in artistieke talenten en het sociale klimaat op scholen sterk verbeteren. We moeten leren van de bewezen successen op dit gebied, zowel op scholen als in de gemeenschap. Partij voor Mens en Spirit wil drama, dans en muziek daarom stimuleren, door hiervoor kansen te creëren binnen het onderwijs en de lokale gemeenschap.

19. Het nieuwe wonen, leven en werken

Wonen is steeds anoniemer geworden doordat iedereen werkt en vaak ook verder weg werkt. Vernieuwende vormen van wonen, leven en werken worden noodzakelijk door maatschappelijke processen, zoals de groeiende files en de vereenzaming van velen in een geïndividualiseerde maatschappij zonder vanzelfsprekende contacten.

Wij willen wonen, werken en recreëren dicht bij elkaar brengen. Veel mensen voelen zich het beste thuis in een leefomgeving met rust en natuur, waar de bouwwijzen en omgevingsinrichting aanleiding geven tot verbondenheid en contact.

In plaats van *inbreiding*, ofwel de opvulling van lege stukken grond en groen met bebouwing, willen we het groen uitbreiden in de stad. Geïntegreerd in de dagelijkse leefomgeving, draagt deze natuur bij aan de ontspanning en rust die nodig is voor herstel van werk en inspanning.

Leefvormen

Wijken en woningen worden nu veelal gebouwd door gemeenten en projectontwikkelaars zonder raadpleging en invloed van toekomstige bewoners of geïnteresseerde burgers. Vroegtijdige participatie door bewoners bij het maken van keuzes over de inrichting van hun wijken en woningen vergroot de betrokkenheid van inwoners bij hun buurt en de veiligheid op straat. Wanneer mensen trots zijn op hun wijk, kan de criminaliteit dalen¹⁸.

De samenleving vergrijst snel en vergrijzing leidt vaak tot vereenzaming. We vinden dat ouderen zo lang mogelijk zelfstandig moeten kunnen wonen, maar vaak is de prijs daarvan hoog, zeker bij alleenstaande ouderen. Experimenten met andere woon- en leefvormen, met bijvoorbeeld gemeenschappelijke ruimten en voorzieningen om samen te koken, dienen te worden gestimuleerd.

In elke jeugdrijke buurt dient voldoende fysieke en sociale ruimte voor de jeugd te zijn. Zeker de oudere jeugd krijgt weinig ruimte, hetgeen tot overlast leidt. Het moet vanzelfsprekend zijn dat de 12+jeugd kan skaten en voetballen. Scholen en wijkcentra kunnen ruimte aanbieden voor jeugdhuis kamers, waardoor jongeren met werkende ouders toch een stukje gezelligheid ervaren.

Sportvelden worden openbaar toegankelijk en er komen meer vrije, duurzame speelruimtes, waaronder speeldernissen (natuurspeelplaatsen) en creatieve speelaanleidingen voor alle leeftijden¹⁹.

Het bouwen als gemeenschap met pleintjes en gemeenschapsruimten wordt gestimuleerd. Het dorp wordt naar de stad gebracht door bankjes, openbare binnenplaatsen en tuinen. We stimuleren openbare kruiden-, groente- en fruitparken, waar vrij geoogst kan worden tussen de woningen. Deze parken worden waar mogelijk gezamenlijk door bewoners beheerd. Dit verbetert de sociale samenhang, verhoogt het besef onderdeel uit te maken van de natuur en draagt bij aan educatie over gezond voedsel.

Wonen voor ouderen wordt anders aangepakt. Er moet meer onderzoek worden verricht naar wat ouderen zelf willen en nodig hebben. Een ouderencoach of contactpersoon die bij ouderen op bezoek komt kan een duidelijk aanspreekpunt zijn om de zorg en papierwinkel te regelen en vereenzaming te voorkomen.

Energie: basisvoorziening voor wonen, leven en werken

De energievoorziening is een essentiële basisvoorziening van bijna alles binnen de huidige samenleving: de banken met hun elektronische facturatie, de gezondheidszorg, de voedselvoorziening, kortom, alle essentiële voorzieningen zijn gebaseerd op een continue beschikbaarheid van energie (zie 20. Milieu, natuur en agrarische sector). De fossiele energiebronnen zijn echter eindig. De verbranding van olie, kolen en gas zorgt voor vervuiling en tast de gezondheid aan. Daarnaast zijn fossiele brandstoffen veelal afkomstig uit politiek instabiele landen, wat ons in een afhankelijkheidspositie zet. Juist door de algemene grote afhankelijkheid van energie vinden wij het onaanvaardbaar dat deze zaken in private handen zijn. Gezien de ontwikkeling van nieuwe technologieën zijn andere oplossingen mogelijk.

Mens en Spirit wil een nieuw energiebeleid voeren gezien de schaarste van de fossiele bronnen en de ongezonde uitstoot, zoals fijnstof, NO_x en SO₂. De omschakeling naar duurzame energie in korte tijd is noodzakelijk.

Iedereen zijn eigen energiebron

Het opwekken van energie uit lokale bronnen bevordert de autonomie op energiegebied en maakt ons onafhankelijk van multinationals, grote energiemaatschappijen en energiebronnen in het buitenland, die ver buiten ons bereik liggen. We investeren niet langer in energiebronnen die tot vervuiling leiden, zoals kernenergie. Een nieuwe kerncentrale in Borssele wijzen wij af.

¹⁸ zie 17. Veiligheid

¹⁹ zie 14. Gezondheid en zorg

Een voorwaarde naar duurzame energieopwekking is een drastische daling van het energieverbruik. Wonen, leven en werken dichterbij elkaar brengen en het bevorderen van biologische, seizoensgebonden en streekproducten zijn manieren om onnodig energieverbruik te voorkomen. De energielabels en andere eisen aan energiezuinigheid van huizen, machines, apparatuur en auto's worden fors aangescherpt.

De overheid/gemeenschapdienst dient op een aantal punten het voortouw te nemen. Partij voor Mens en Spirit wil een *feed-in* systeem in Nederland realiseren. Deze manier om de burger een vergoeding te geven voor eigen opgewekte duurzame stroom die aan het net wordt geleverd, is in Duitsland, Spanje en Denemarken een succes.

We gaan regelgeving dusdanig aanpassen dat de vergunningaanvraag en -verlening voor milieuvriendelijk bouwen en renoveren simpel wordt. Gemeenten moeten de vrijheid krijgen om verder te gaan dan de huidige wettelijke voorschriften voor duurzaam bouwen. Milieuvriendelijke producten en diensten worden goedkoper dan milieuvriendelijke.

Momenteel worden veel nieuwe innovaties opgekocht door private partijen. Onderzoek aan de universiteit wordt medegefinancierd door private partijen, waardoor patenten verdwijnen in het archief. De overheid heeft daarnaast zelf belang bij het gebruik van olie en gas vanwege de hoge belastinginkomsten en de samenwerking met en grote invloed van multinationals. Dit soort belangen kunnen een echte vernieuwing in de weg staan, want tot op heden is het Nederlandse energiebeleid weinig overtuigend. Indien we alle huizen energieneutraal willen maken, dan kunnen we een versnelling realiseren door woningbouwcorporaties te verplichten bij renovatie en bouw huizen energieneutraal te laten bouwen. Gemeentes kunnen projectontwikkelaars korting op de grondprijs geven in ruil voor energieneutrale bouw.

Een principiële keuze dient te worden gemaakt om de overgang in te zetten naar een geheel andere energievoorziening, waarbij energieonafhankelijkheid van de burger voorop staat. We stellen voor om als gemeenschapdienst fabrieken en systemen voor duurzame, lokale energievoorziening te plaatsen, op te kopen of daarin te participeren en de hiermee verbonden installatie- en onderhoudstechniek te regelen. De overgang naar duurzame energie wordt dan sterk bevorderd. Hierdoor komt innovatie pas echt los.

Wij zien geen heil in het op andere wijze centraal regelen van energie, bijvoorbeeld via zonnepanelen in Afrika. De samenleving dient, waar mogelijk, zelfvoorzienend te worden ingericht en afhankelijkheden van multinationals dienen vermeden te worden. De nieuwe energievoorzieningen moeten eenvoudige techniek betreffen en dienen veilig, schaalbaar en efficiënt te zijn. Duurzame energiesystemen die hieraan voldoen zijn bijvoorbeeld geothermie, zonnepanelen, zonneboilers, biogas uit afval en (mensen)mest, warmte uit zee en windmolens. Onderzoek naar nieuwe, veilige technieken voor energieopwekking moet intensief worden ondersteund.

Optimaal grondstoffen (her)gebruik

De toenemende schaarste van grondstoffen houdt in dat spaarzaamheid en hergebruik moeten worden geoptimaliseerd. We gaan stimuleren dat auto's en andere goederen langer meegaan.

Het cradle-to-cradle-principe wordt zoveel mogelijk toegepast. Dit wil zeggen dat alle bouwmaterialen bij afdanking een nieuwe bestemming krijgen, waardoor geen afval meer ontstaat. Er is dan sprake van een gesloten kringloop van materialen en productieprocessen.

Alle materialen worden milieuvriendelijk. Er komt een verbod op de toepassing van uitlogende metalen in de bouw en er worden hogere eisen gesteld aan gebruik van gecertificeerde producten.

Veel van de (bouw)materialen en producten die wij in het dagelijks leven gebruiken zijn gemaakt van kunststof uit aardolie. Deze bron is op de korte termijn niet vervangbaar. Daarom wordt het gebruik en de ontwikkeling van nieuwe, duurzame materialen gestimuleerd²⁰, zoals afbreekbare kunststof.

Investeringen in duurzame energie en milieuvriendelijke technieken dienen altijd te worden bekeken over de lange termijn. Door op bovengenoemde wijze te wonen, leven en werken worden geen verborgen kosten meer afgewenteld op het milieu of op de maatschappij. Dit leidt tot grote besparingen, zoals nauwelijks meer kosten voor het opruimen van milieuvervuiling, lagere zorgkosten door een astmavrije stad en onafhankelijke, continue energielevering en dus waarborging van maatschappelijke stabiliteit.

CO₂

---

²⁰ zie 20. Milieu, natuur en agrarische sector

Wordt de aarde nu wel of niet warmer door CO₂ en zijn daar strikte maatregelen voor nodig? Onderzoek geeft hier onvoldoende duidelijkheid over. Daarnaast worden er nog veel meer broeikasgassen veroorzaakt door bijvoorbeeld de landbouw en industrie, terwijl men daar niets tegen doet. Wij willen een écht effectief milieubeleid en geen 'windowdressing'.

Wij willen daarom stoppen met onnodig CO₂-reductiebeleid, processen in de atmosfeer structureel blijven onderzoeken en doelmatig investeren in lange termijn-oplossingen.

CO₂-opslag onder de grond brengt aanzienlijke energiekosten en investeringen met zich mee. Bovendien is dit een maatregel die niets oplost, maar zich richt op de gevolgen van de niet-duurzame energievoorziening. Het menselijk aandeel²¹ aan de CO₂-productie is beperkt. We kunnen ons beter richten op het uitbreiden van bossen. Bossen slaan CO₂ op en zorgen voor luchtzuivering, zuurstofproductie, waterberging, verbetering van de bodemfunctie, recreatie- en ontspanningsmogelijkheden en voor de grondstof hout.

20. Milieu, natuur en agrarische sector

De aarde vormt een levend systeem van met elkaar verbonden ecosystemen. Door economische groei worden de natuurlijke hulpbronnen waaronder bossen en oceanen uitgeput, wat resulteert in vervuiling en onomkeerbaar verlies aan soortenrijkdom. Deze aantasting en verarming van de natuurlijke omgeving veroorzaakt directe welzijnsschade voor mens en dier.

Natuurlijke hulpbronnen en ecosysteemdiensten

De natuur zorgt onder andere voor het behoud van geluidarme gebieden, zuivert de lucht, biedt als een 'groene spons' buffering tegen extreme weersomstandigheden zoals droogte en overstromingen, zorgt voor ontspanningsmogelijkheden en biedt kansen voor biologische plaagbestrijding. Deze en andere ecosysteemdiensten hebben een hoge waarde voor de mens.

Natuurgebieden verbinden

De natuur in Nederland verdient blijvende bescherming. Door de drastische veranderingen in het landgebruik die de afgelopen decennia in Nederland en Europa hebben plaatsgevonden is het verbinden van natuurgebieden noodzakelijk geworden voor het instandhouden van gezonde populaties van dieren en planten. Klimaatverandering maakt een snelle realisering van de Ecologische Hoofdstructuur nog belangrijker, vanuit het oogpunt van de biodiversiteit. Soorten moeten de mogelijkheid hebben om met hun verschuivende leefgebieden mee te trekken. Biologische landbouw en agrarisch natuurbeheer kunnen een belangrijkere rol spelen bij de bescherming van biodiversiteit. Natuurgebieden dienen waar mogelijk toegankelijk te zijn zodat mensen de natuur kunnen beleven.

Bescherming van de natuur wereldwijd

Om ecosysteemdiensten blijvend te kunnen leveren, moeten verstoorde natuurlijke hulpbronnen kans te krijgen om zich te herstellen. Het instellen van beschermde (zee)reservaten dient een essentieel onderdeel te zijn van duurzaam beheer.

Wij willen niet alleen een schoon Nederland, maar een schone wereld. De overheid gaat alleen nog duurzame producten en diensten inkopen die voldoen aan de millenniumdoelstellingen. Wij willen alleen iets groen en duurzaam noemen wanneer er daadwerkelijk geen of minimale milieubelasting is en geen mensenrechten worden geschonden.

Een duurzame handel gaan we sterk bevorderen door middel van verbeterde certificering. Door effectievere samenwerking en verhoogde transparantie kunnen eisen aan certificering worden aangescherpt, zonder dat de kosten voor handhaving toenemen. De naleving van het handelsverbod op beschermde dieren en planten in het kader van het CITES-verdrag kan op dezelfde manier worden verbeterd: participatie tussen alle betrokken partijen is niet alleen van belang bij het opstellen van regels, waaronder quota, maar ook bij de uitvoering ervan.

Straling hoger op de agenda

²¹ Uit de antwoorden van het ministerie van VROM betreffende CO₂ en CSS (Carbon Capture en Storage) blijkt het volgende: het menselijk aandeel in de CO₂-productie per jaar is maximaal 2% t.o.v. de totale atmosferische concentratie CO₂ (2794 Gton atm.-49Gton CO₂ equivalenten = 49/2794*100 = 1,75% menselijk aandeel). De helft van de CO₂ lost op in de oceanen, waardoor netto het menselijk aandeel CO₂ max. 1% per jaar is. Indien mensen vanaf nu geen CO₂ meer zouden produceren dan zou de CO₂-concentratie met slechts 40 ppm gedaald zijn in 2100. De stralingsforcering van CO₂ neemt af bij hogere concentraties maar deze afname is nihil. Meer CO₂ houdt niet veel meer warmte vast bij hogere concentraties. 40 ppm daling in 2100 heeft nauwelijks een effect op het klimaat. Geconcludeerd kan worden gesteld dat het toepassen van CSS op grond van de data van het IPCC niet nodig is. Deze conclusie wordt versterkt door het feit dat een hogere CO₂-concentratie een positief effect heeft op de landbouw, waardoor de extra CO₂ wordt vastgezet in biomassa, zoals voedsel. CSS kost ongeveer 25% meer energie bij gelijkblijvende energieproductie. Grote hoeveelheden energie zouden worden verspild aan CO₂-opslag in plaats van essentiële energietransitie.

Stralingsoverlast dient hoger op de politieke agenda te staan, door de grote impact op de geestelijke en lichamelijke gezondheid bij velen. De norm voor straling van GSM, Wifi, UMTS en alle andere vormen van elektromagnetische straling dient te worden aangescherpt. Nu is alleen de warmteafgifte onderzocht. Wij willen ook onderzoek naar de biologische effecten²² en de resultaten dienen meegenomen te worden bij het vaststellen van nieuwe normen.

Milieuvriendelijke grondstoffen

We willen de teelt en het gebruik van natuurlijke materialen zoals hennep en bamboe stimuleren. Deze planten kunnen als grondstof voor kleding en vele andere producten, zoals papier, worden gebruikt. Wegens beperkte ruimte in Nederland zou samenwerking met andere landen gezocht kunnen worden.

De conventionele katoenteelt is erg milieubelastend en dient stevig te worden hervormd. Op termijn wordt de verkoop van producten van katoen die niet volgens strikt biologische teelt tot stand is gekomen, aan banden gelegd. Het gebruik van synthetische materialen in kleding kan worden afgebouwd naarmate kleding van natuurlijke materialen zich in kwantiteit, kwaliteit en diversiteit heeft bewezen.

Deze ontwikkelingen zouden wereldwijd voor het milieu een enorm verschil kunnen maken en wij willen dat Nederland hierin een leidende positie inneemt.

Dier- en milieuvriendelijke veeteelt

Een diepgevoeld respect voor mens, natuur en dier leidt tot het gaan afbouwen van de bio-industrie. Daarnaast wordt preventief antibioticagebruik verboden, vanwege de grote risico's voor de volks- en diergezondheid. We willen boeren en brancheorganisaties steunen in het vinden van alternatieven die het dierenwelzijn verbeteren.

Biologische, hormoon- en antibioticavrije veeteelt wordt de nationale norm. Megastallen passen niet in een diervriendelijke veeteelt. Dieren moeten zoveel mogelijk buiten kunnen rondlopen. Dit zorgt voor een hogere weerstand van het vee, leidt tot smaakvoller en gezonder vlees en helpt de uitbraak van ziektes en daarmee leed voor dierenhouders voorkomen.

Vegetarisme

Vegetarisch eten geeft per direct een zeer grote milieuwinst, want minder productie betekent energiebesparing, minder uitstoot van gassen, leidt tot directe vermindering van dierenleed en tot minder veetransporten. Partij voor Mens en Spirit wil door grootschalige actie en informatie mensen ertoe aanzetten minimaal een dag per week vegetarisch te eten.

Gentechnologie aan banden

Steeds vaker maken inheemse landbouwgewassen plaats voor nieuwe variëteiten ten behoeve van meer intensieve landbouw. Door middel van gentechnologie, het veranderen van erfelijke eigenschappen, worden nieuwe, transgene soorten gecreëerd die resistent zouden zijn tegen bestrijdingsmiddelen of andere onnatuurlijke eigenschappen hebben.

De gentechnologie kent nadelen en risico's die volgens Mens en Spirit zwaarder wegen dan de 'gunstige' effecten. Ten eerste leidt dit tot een grote macht van biochemische multinationals. Momenteel controleren slechts enkele bedrijven meer dan 50 procent van de zaden- en bestrijdingsmiddelenmarkt. Ten tweede komen deze gewassen in het milieu terecht. Ten derde wordt gevreesd dat transgene gewassen tot allergieën, kanker, immunologische problemen, onvruchtbaarheid en andere gezondheidsproblemen kunnen leiden. Ten vierde zijn genetisch gemodificeerde producten in het algemeen minder smaakvol dan de natuurlijke variant, waardoor ze vaak als veevoeder dienen.

De internationale wetgeving en controle is te soepel. Consumenten weten niet of zij producten kopen met transgene ingrediënten. Deze ontwikkelingen vinden wij zorgelijk en onacceptabel. Consumenten hebben het recht te weten wat zij eten. Wij willen alle transgene gewassen Nederland uit hebben!

Bescherming van insecten en vogels tegen gif

Op meerdere plaatsen in Nederland wordt imidacloprid gebruikt, een slecht afbreekbaar insecticide. Er zijn extreme concentraties van imidacloprid in het oppervlaktewater en zij vormen een dodelijke bedreiging voor insecten en ontnemen daardoor vogels één van hun belangrijkste voedselbronnen.

In Nederland is de laatste jaren sprake van massale bijensterfte. Honingbijen, verreweg de belangrijkste bestuivers van bloemen, maar ook van fruit- en groentesoorten, zijn onvervangbaar. Mens en Spirit wil direct een moratorium op het gebruik van imidacloprid instellen en de normen voor het gebruik van bestrijdingsmiddelen aanscherpen. Het is onaanvaardbaar dat normoverschrijdingen van de hierboven

²² Het thermische effect is de opwarming ofwel het in temperatuur stijgen van celweefsel in het menselijk lichaam door elektromagnetische straling. Hierop zijn de huidige blootstellingsnormen zijn gebaseerd. Het biologische, 'a-thermische' effect omvat alle gezondheidsklachten die kunnen ontstaan door blootstelling aan (reeds lage doses) elektromagnetische straling.

genoemde grootte worden gedoogd. De handhaving moet worden verbeterd. Daarnaast willen we natuur- en milieuvriendelijk oever- en bermbeheer verplicht stellen.

Veel mensen gebruiken in hun tuin giften om bijvoorbeeld aanslag op het terras of onkruid te verwijderen. Door misleidende etikettering denken zij een onschadelijk product te kopen. Er zijn genoeg milieuvriendelijke methoden en producten om dit soort problemen op te lossen. Op de schadelijke methoden en producten dient per direct een verbod te worden ingesteld.

Biologische landbouw als norm

Biologische landbouw maakt geen gebruik van kunstmest, chemisch-synthetische bestrijdingsmiddelen en gentechnologie en heeft daardoor een positief effect op de gezondheid en de biodiversiteit. Biologische plaagbestrijding werkt goed en heeft lage ontwikkelkosten.²³

De productie en consumptie van voedsel wordt zo veel mogelijk regionaal op elkaar afgestemd en de consumptie van seizoensgebonden en streekproducten wordt ondersteund.

We willen biologische landbouw bevorderen door een daarop toegesneden belastingsysteem²⁴, dat prijs gaat koppelen aan de mate van milieuvriendelijkheid. Hierbij wordt niet alleen de producent, maar ook de tussenhandel en de supermarkt meegewogen.

21. Verkeer en vervoer

Wegen en vervoer zijn de zenuwcellen en het zenuwstelsel van elk land. Op dit moment is dit zenuwstelsel in Nederland overbelast. Dit fileprobleem is in belangrijke mate het gevolg van het stedenbouwbeleid dat we de afgelopen 40 jaar hebben gevoerd. Bij de huidige manier van stedenbouw, zoals met de bouw van Vinex-wijken, scheiden we wonen van grote gecentraliseerde werk-, winkel-, onderwijs- en gezondheidscentra. Dit zorgt voor veel overbodige behoefte aan vervoer en onnodig veel verbruik van energie voor de auto. Het fileprobleem is onoplosbaar zolang mensen ver van waar ze wonen gaan werken of naar een winkel, school of gezondheidscentrum moeten gaan.

Beperking van onnodige mobiliteit

Het huidige vervoersbeleid is slechts werken aan symptoombestrijding. Wegen worden bijgebouwd zonder dat het probleem bij de bron wordt aangepakt. Partij voor Mens en Spirit is van mening dat decentralisatie en de menselijke maat weer de norm mogen worden.

We willen woningbouwverenigingen en projectontwikkelaars stimuleren om zoveel mogelijk zelfvoorzienend te bouwen en bij stadsrenovatieprojecten bestaande woonwijken zoveel mogelijk zelfvoorzienend te maken. Dit is mogelijk door de grondprijzen bij zelfvoorzienend bouwen sterk te verlagen²⁵. Hierdoor komt het grootste deel van het werk, onderwijs, gezondheidszorg, sport, energie, winkel en overige voorzieningen die voor de lokale gemeenschap nodig zijn, in de woonwijk zelf beschikbaar.

Hierbij wordt ook het gebruik van elektrische deelauto's of andere innovatieve vervoermiddelen gestimuleerd. Als deze nieuwe lijn voldoende voortvarend wordt opgepakt, zal noodzaak tot onnodig vervoer verkleinen.

Daarnaast is er veel overbodig vrachtverkeer omdat producten omwille van goedkopere productie of bewerking veelvuldig heen en weer door Europa of andere delen van de wereld worden vervoerd. Door minder uit te zijn op enkele euro's winst en meer oog te hebben voor milieuwinst kunnen tientallen procenten minder vrachtverkeer worden gerealiseerd.

Innovatieve vervoermiddelen

De ontwikkeling van nieuwe innovatieve vervoermiddelen, zoals skytrain of PeopleTRansporter/PTR-systemen - een kruising tussen auto en openbaar vervoer - willen wij stimuleren. Bevoorrading dient zoveel mogelijk plaats te vinden via het spoor of via een speciaal hiervoor te bouwen goederentransportbuissysteem. Dit is het meest efficiënt en voorkomt zwaar vrachtverkeer, fileproblemen en extra luchtvervuiling. Dit kan bijvoorbeeld gerealiseerd worden bij nieuwe winkelcentra.

Door het terugdraaien van privatisering van openbaar vervoer willen we ervoor zorgen dat openbaar vervoer in grootstedelijke gebieden goedkoper en uiteindelijk gratis wordt. Dit wordt mogelijk doordat vele kosten die verband houden met de administratie van betalingen en abonnementenservice, transacties, onderhoud van kaartjes- en chipmachines en poortjes en Europese aanbestedingen grotendeels verdwijnen. Bovendien

²³ Volgens het Planbureau voor de Leefomgeving (2010) kost het 'praktijkrijp maken' van een nieuwe natuurlijke vijand zo'n € 2 miljoen. Het ontwikkelen van een nieuwe pesticide kost gemiddeld € 150 miljoen. Daar komt bij dat zich vroeger of later resistentie opbouwt en een nieuw middel moet worden ontwikkeld.

²⁴ zie 11. Fiscaal beleid

²⁵ zie 19. Het nieuwe wonen, werken en leven

wordt de privacy beter beschermd en verbetert de veiligheid doordat mensen niet meer hoeven te worden ingezet als controleurs en handhavers, maar als bewakers van rust en veiligheid op perrons en in treinen²⁶. Daarnaast voeren we een toeslag van 5 cent per liter benzine in om dit te kunnen betalen.

Geen kilometerheffing

Volgens officiële berichten zou de kilometerheffing iets aan het fileprobleem moeten gaan doen. Wij zijn van mening dat de investering en de jaarlijkse exploitatiekosten die nodig zijn om dit systeem mogelijk te maken veel te hoog zijn.

De kilometerheffing zou voor een gemiddelde autorijder kostenneutraal moeten werken. Uit onze berekeningen blijkt dat de kilometerheffing voor de meeste mensen niet kostenneutraal is, maar juist sterk de kosten verhoogt. Voor mensen met een lager inkomen is het nadelige inkomenseffect nog groter. Een aanvullend probleem is het risico dat de overheid dit nieuwe systeem gaat gebruiken om burgers te controleren. Mens en Spirit is dan ook van mening dat we niet met invoering van de kilometerheffing door moeten gaan. Breng werken naar wonen, dan los je het probleem vanuit de wortel op.

Meer mogelijkheden voor fietsers en wandelaars

Voorzieningen voor fietsers en wandelaars kunnen sterk worden verbeterd. Fietspaden en fietssnelwegen dienen drastisch te worden uitgebreid en niet dicht langs autowegen te worden aangelegd, tegen teveel stofhappen. Juist nu elektrische fietsen zo'n succes blijken, met name voor ouderen, is het verantwoord een grote verbetering te maken. Bij die voorzieningen horen ook meer bankjes in de natuur en langs fietsroutes.

Autovrije gebieden

Auto's dienen zoveel mogelijk te worden geweerd uit de centra. Dit is van groot belang ter preventie van gezondheidsschade aan de luchtwegen en ter voorkoming van chronische astma bij jonge kinderen en oude mensen. Goede voorbeelden zijn de steden Bern in Zwitserland en Curitiba in Brazilië. Het geeft een rust om daar rond te lopen. Dit is een voorbeeld dat Partij voor Mens en Spirit graag ook in Nederland ziet. Meer autovrije zondagen mogen worden ingevoerd om over dit thema meer publiek debat op gang te brengen.

22. Vrede en ontwikkelingssamenwerking

Met wapens, geweld en andere vormen van afdwingen van bepaald gedrag bereik je in het 'gunstigste' geval kortstondig een wapenstilstand of bij grotere fysieke krachten een patstelling. Beiden zijn gebaseerd op het toedienen van angstmoties en kunnen daarom onmogelijk leiden tot duurzame en liefdevolle samenlevingen. Wanneer de dreiging wegvalt, is men direct geneigd om weer in oude patronen terug te vallen. Ondanks de enorme bedragen die we nu over de hele wereld aan defensie besteden hebben we over de hele wereld nog steeds een groot aantal brandhaarden.

Ontwikkelingshulp en autonomie

Ontwikkelingssamenwerking dient ertoe te leiden dat landen en individuen autonoom kunnen gaan functioneren. Het bieden van ondersteuning werkt vooral goed als dit binnen kleine gemeenschappen wordt verstrekt, op een wijze die past bij de leefwijze en mentaliteit van de inwoners. Het is belangrijk dat zij onafhankelijk blijven of worden van machtige commerciële organisaties. Dit kan bijvoorbeeld door de bescherming en ondersteuning van lokale economische systemen, bijvoorbeeld door te investeren in kleine banken die microkredieten verschaffen aan armen.

Ontwikkelingssamenwerking en educatie kunnen pas slagen als deze aansluiten bij de eigen cultuur, waarbij het uitdrukkelijk niet de bedoeling is om landen te verwestersen of het neoliberale, kapitalistische model dwingend als enig juiste te presenteren, zoals nu wordt gedaan door de Wereldbank.

Scheefheid rechtekken

De economische crisis die we nu in het Westen kennen is in verhouding tot de omstandigheden waaronder een groot deel van de mensen in de wereld moet leven slechts een luxeprobleem. Om deze reden willen wij in de bezuinigingsronden het budget voor ontwikkelingssamenwerking zoveel mogelijk ontzien, al wensen we deze steun wel te hervormen.

Er is tevens sprake van scheve verhoudingen. Met betaling van rente en aflossing op schulden die door corrupte regeringen in het verleden zijn gemaakt, betalen ontwikkelingslanden nu meer aan ons dan wij hen aan ontwikkelingshulp geven. Dat moeten we niet langer meer willen!

---

²⁶ zie 17. Veiligheid

Daarnaast is het onaanvaardbaar dat grote bedragen die worden gecollecteerd voor ontwikkelingshulp aan de strijdstok van de salarissen van directeurs of een vorm van corruptie blijven hangen. Heldere rapportage is van belang om eerlijk te kunnen zijn naar gevers en ontvangers.

Zichtbare resultaten

Om de hulp effectiever te maken streven we naar oplossingen die ook op lange termijn resultaten blijven geven. We willen ervoor zorgen dat mensen in lokale gemeenschappen zichzelf beter kunnen helpen. Uit de praktijk blijkt dat het verstrekken van microkredieten per bestede euro veruit het beste effect heeft op bestrijding van armoede. Ook willen we bijdragen aan projecten van de Verenigde Naties om alle kinderen naar school te laten gaan zodat zij niet nodeloos in een vicieuze cirkel van armoede blijven hangen en ondersteuning bieden aan projecten voor gezinsplanning. Door het bestrijden van armoede krijgen gezinnen minder kinderen, waardoor meer welvaart mogelijk wordt.

23. Defensie

Het begrip 'defensie' betekent dat we onszelf verdedigen tegen aanvallen. Dit begrip is sterk opgerekt waardoor we bijvoorbeeld 'vredesmissies' uitvoeren in het buitenland. Inmiddels is duidelijk dat dit in de meeste gevallen gewoonweg deelname aan de strijd betekent. Een strijd die vooral de belangen van het Westen vertegenwoordigt en lang niet altijd datgene honoreert wat de lokale bevolking wenst. Daarom zijn wij van mening dat in principe geen enkel land in de wereld, dus ook de Verenigde Staten niet, in een ander land een militaire basis mag hebben en dat slechts onder de bevolking van het betreffende land door een externe partij ingegrepen mag worden indien de steun van de bevolking duidelijk is.

Het ondersteunen van corrupte regimes is uit den boze, evenals het steunen van regimes die de mensenrechten schaden.

Herkadering werkgebied defensie

De rol van defensie moet worden beperkt tot het beschermen van het eigen land tegen aanvallen van buitenaf, tot het assisteren bij de verstrekking van noodhulp en het bestrijden van rampen en om burgeroorlogen en terrorisme aan te pakken. Dit dient echter altijd te gebeuren vanuit respect en wijsheid.

De oorlogen in Irak en Afghanistan steunen wij niet. Deze projecten zijn inhoudelijk vernietigend in plaats van opbouwend en dragen niet bij tot een betere en vreedzamere wereld. Daarom stoppen we met deelname aan de oorlog in Afghanistan, Irak, deelname aan het JSF-project en willen we niet langer militair in de wereldtop mee draaien. In plaats daarvan willen we ons richten op vredesconcepten door de oorlogsindustrie en wapenhandel af te bouwen.

In Nederland liggen Amerikaanse nucleaire wapens opgeslagen. Hier wordt mee geoefend en zij worden vervoerd. Partij voor Mens en Spirit wil deze kernraketten zo spoedig mogelijk aan de rechtmatige eigenaar retourneren.

Besparingen

Het stoppen met deelname aan de internationale operaties levert Nederland een besparing van € 0,3 miljard per jaar op. Stoppen met deelname aan het JSF-project levert ons eenmalig een besparing van € 5,7 miljard op. Middels afspraken voor samenwerking met andere landen willen we zoveel mogelijk op defensie bezuinigen. Het op defensie bespaarde geld willen we gebruiken voor positieve, opbouwende maatschappelijke doelen. Wij denken een nieuwe defensieorganisatie met een andere, niet gevechtsgerichte doelstelling op te kunnen bouwen met de helft van het huidige budget.

24. Nederland, Europa en de wereld

De mensheid komt steeds meer los van aansturing door instituties als kerk en staat. Zowel volkeren als individuen worden zich steeds meer bewust van hun eigen identiteit en eigenheid. De mens komt het beste tot zijn of haar recht als er ruimte is voor de eigen leefstijl en eigen initiatief. Wetgeving op nationaal, Europees en mondiaal niveau dient daarom bescheiden te zijn en alleen het belang en welzijn te willen dienen van allen. Vrijheid, authenticiteit en eigenheid van zowel individu als volk zijn voor Partij voor Mens en Spirit de uitgangspunten voor het vormgeven van een internationale gemeenschap.

Verbinding in vrijheid

De wens tot Europese of mondiale eenwording is een proces dat alleen uit vrije wil kan groeien in individuen en volkeren. Volkeren die autonoom willen zijn of worden krijgen hier alle ruimte en steun voor. Partij voor

Mens en Spirit wil zich vooral inzetten voor verbinding en bewustzijn van verbondenheid, maar wel vanuit de eigen vrijheid en authenticiteit.

Geen Europees presidentschap

Een Europees presidentschap achten wij onwenselijk.

Een verbonden Europa is wel essentieel, maar zonder elkaar van alles op te leggen. Wij kiezen voor wereldwijd broeder- en zusterschap ten opzichte van alle andere landen, ook indien zij sociaal en cultureel anders zijn en anders handelen.

Bezuinigen op bijdragen aan de Europese Unie

De Europese Unie is momenteel een ondemocratische organisatie. De belangrijkste EU-functionarissen worden niet democratisch gekozen en werken ver buiten het gezichtsveld van het grote publiek. Dit is de ideale omstandigheid voor het lobbycircuit waarmee met name multinationals hun belangen door kunnen drukken.

Het grootste deel van de begroting van de Europese Unie is in tegenspraak met het subsidiariteitsbeginsel. Dit beginsel houdt in dat alles in eerste instantie lokaal wordt gedaan, tenzij het niet lokaal kan worden gedaan of veel efficiënter op een centraal, hoger gelegen niveau wordt gedaan. Daarnaast heeft de Europese Unie, omdat haar boekhouding niet op orde was, zolang ze bestaat nog nooit een goedkeurende accountantsverklaring gehad. Het democratische gehalte en de transparantie moeten beter! Totdat maatregelen worden genomen voor een democratischer en transparanter Europa, willen we zoveel mogelijk bezuinigen op bijdragen aan de Europese Unie.

Directe invloed door de burger

Verbetering van de Europese democratie is nu van het hoogste belang. Partij voor Mens en Spirit kiest voor een Europees parlement als wetgevend, kaderstellend en controlerend gekozen orgaan met een duidelijke meesturende rol van de burger als partner. Inwoners van Europa worden pas echt serieus genomen als zij directe invloed uit kunnen oefenen op beleid en wetgeving, bijvoorbeeld door burgercomités, burgerfora, referenda en burgerinitiatieven. Om dit proces te stimuleren willen we een departement instellen met de taak om de Europese democratie en transparantie te vergroten en behoeden. Om de stem van elk land te kunnen blijven horen is het hebben van een eigen eurocommissaris voor elk land essentieel. Deze commissaris dient gekozen te gaan worden door de bevolking van het betreffende land.

Dienend leidinggeven met lagere salarissen

Slechts vanuit een diepe wens tot dienend leidinggeven, kan beleid tot stand worden gebracht dat het belang van de hele Europese Unie dient. Macht is in dit geval omgebogen naar invloed hebben. Deze invloed wordt met graagte gedeeld vanuit het bewustzijn te willen werken aan het welzijn van allen. Mens en Spirit wil topsalarissen voor politieke en leidinggevende openbare functies sterk verlagen.

Duurzame voldoening in Europa

Het Europese beleid is momenteel teveel gericht op liberalisme, concurrentie en economisch voordeel. Het gaat er echter om 'duurzame voldoening' wereldwijd te bereiken voor ieder mens. Nederland dient geen internationale politiek meer te volgen die zich eenzijdig richt op marktdenken en concurrentie. Nederland dient in een aantal gevallen bewuste keuzes te maken om een eigen intern beleid vorm te geven, ook als dit indruist tegen internationale normen. We willen ook op Europees niveau werken vanuit andere principes dan economische groei. Gezonde, evenwichtige groei dient de belangen van mensen, dieren en de natuur volledig mee te wegen en winst dient vooral kwaliteitsgroei te zijn. Deze groei omvat een duurzame omgang met onze natuurlijke hulpbronnen zoals fossiele en andere grondstoffen en biodiversiteit, en komt naast het traditionele 'maximaliseren van opbrengsten en minimaliseren van kosten'.

Europa kan een belangrijke taak vervullen in de wereld, nu machtsverhoudingen aan het veranderen zijn. Samen gaan we wereldwijd werken aan 'duurzame voldoening', waarbij de voorstellen en acties worden aangestuurd door all-win principes in plaats van door eenzijdige economische of politieke belangen.

Eigen koers op het gebied van duurzame vrede

Nederland mag een meer eigen koers gaan volgen, los van Europa en de Verenigde Staten. Militaire operaties en ingrepen blijken niet tot duurzame vrede of andere goede resultaten te leiden. Vrede groeit pas duurzaam als inwendige vrede bereikt wordt en collectieve en individuele pijnen erkend worden en een plek krijgen. Veranderingen binnen landen en culturen kunnen slechts van binnenuit groeien. Het opleggen van westerse normen en vormen van democratie is niet wenselijk. Het westerse gedachtegoed past niet standaard op elk land en bij elke cultuur. Daarnaast mag erkend worden dat de westerse systemen ook

imperfecties bevatten in hun systeem en in hun uitvoering en vaak geleid hebben tot desintegratie van andere culturen indien dit opgedrongen wordt.

De vraag voor Nederland en Europa is, hoe zorgen we ervoor dat alle mensen zoveel mogelijk een gelijke toegang krijgen en houden tot informatie, markten, kapitaal, onderwijs, opleidingen, kunst, cultuur en technologie op lokaal, nationaal en supranationaal niveau. Daarnaast dienen mensgerichte strategieën ontwikkeld te worden om ervoor te zorgen dat gemarginaliseerden de kans krijgen deel te nemen aan de maatschappij en kunnen voorzien in hun levensonderhoud.

De Europese Unie dient te werken aan vertrouwen, bijvoorbeeld door aan ieder werelddeel en land "Wij delen de wereld/We share the world"-samenwerkingsverdragen aan te bieden. De noodzaak tot duurzaamheid verbindt ons allen.

Nederland vrij

Het neoliberalisme en vrije markt-denken hebben niet geleid tot een beter leven voor de gemiddelde burger in deze wereld. Er blijkt een steeds krachtiger nationaal en internationaal systeem van monopolisering en controle te zijn ontstaan. De private levenssfeer van de burger wordt hierdoor bedreigd. Een omslag in het denken en voelen is noodzakelijk. Nederland kan een voortrekker zijn door vertrouwen in de burgers uit te stralen en door een volledig transparant en open beleid te laten zien dat vertrouwen waardig te zijn.

25. Begrippenlijst

Alternatieve geneeswijzen: Dit begrip stamt uit de jaren '60 en scheidt nogal eens verwarring. Het woord alternatief suggereert immers een volledige vervanging van de reguliere geneeskunde. Dit is niet per se de bedoeling van 'alternatieve geneeswijzen'; daarom kwam de definitie 'complementaire geneeskunde' (compleet makend) naast 'additieve geneeskunde' (toevoegen aan) later in gebruik. Deze begrippen dekken de lading beter, maar 'alternatieve geneeswijzen' is desondanks in gebruik gebleven. In onze communicatie gebruiken wij daarom vooral het begrip 'alternatieve geneeswijzen', vanwege de herkenning en het zoekgedrag van de meeste mensen.

Duurzaamheid: Duurzaam handelen zorgt ervoor dat zowel de toekomstige generaties als de mensen elders op deze planeet ook de mogelijkheid krijgen om een welvaartsniveau na te streven dat bij hen past. Het begrip 'duurzame ontwikkeling' is in 1987 in het Brundtland-rapport gedefinieerd als een ontwikkeling, waarbij de huidige generatie in haar noden voorziet, zonder de mogelijkheden daartoe voor de volgende generatie te beperken.

Duurzame voldoening: Een begrip dat geleend is van de Belgische econoom Bernard Lietaer. "Duurzame Voldoening stelt de mensheid in staat materieel, emotioneel en spiritueel te groeien en te bloeien, zonder grondstoffen die noodzakelijk zijn voor de toekomst te verkwisten. Een synoniem zou kunnen zijn: verstandige groei. Het is karakteristiek voor een gemeenschap, land of wereldsysteem dat verstandige groei mensen de gelegenheid geeft uiting te geven aan hun hoogste creatieve roeping, zonder de vooruitzichten in te perken voor komende generaties om te genieten van dezelfde of een betere manier van leven. Het gaat erom dat we onze materiële behoeften zodanig kunnen vervullen dat we ons grote potentieel als menselijke wezens kunnen benutten.

Duurzame Voldoening pakt zaken aan die variëren van bittere armoede in de Derde Wereld tot de kilheid van vervallen gemeenschappen in geïndustrialiseerde gebieden, van ecologische afbraak tot het onbenut laten van de mogelijkheden van een kind door gebrek aan scholing. Duurzame Voldoening gaat niet over iets afpakken van mensen die iets hebben om het te geven aan mensen die niets hebben. Integendeel, het gaat erom dat iedereen een eerlijke kans krijgt om mee te doen aan het scheppen van nieuwe welvaart. Door de grondslagen van Duurzame Voldoening te leren, kunnen we deel uitmaken van deze stille maar zeer belangrijke evolutie."

Financiële immunisering: het onaantastbaar maken van het betalingsverkeer - inclusief het ontvangen van loon en uitkering - voor de risico's van derivaten, international banking en andere vormen van geldscheppen.

Gemeenschapsbank: Een niet-commerciële bank, in handen van de gemeenschap.

Gemeenschapsbijdrage: Belasting die geheven wordt omwille van het belang van de gemeenschap.

Gemeenschapsdienst: Een zich vernieuwende overheid, die zich opstelt volgens de faciliterende en samenwerkende bestuursstijl.

Holisme: Leer waarbij de onderlinge samenhang en samenwerking van delen en processen van het leven op de eerste plaats staat. Ofwel: alles is één. De term is afkomstig is van het Griekse "holos", dat "geheel" betekent.

Multi-menselijke samenleving: Cultuur is 'slechts' een jas waarmee de mens zich heeft omhuld. Wij zoeken naar de menselijke essentie en willen achter culturen kijken en de menselijke overeenkomsten vinden. Het gaat om leven met elkaar vanuit respect en eigenheid.